

Ministerul Finanțelor

RAPORT

**privind situația în domeniul
datoriei sectorului public,
garanțiilor de stat
și recreditării de stat pe anul 2024**

Chișinău, 2025

Cuprins

Lista abrevierilor	2
Sumar executiv.....	3
Evoluția indicatorilor macroeconomici.....	4
Implementarea Programului „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2024-2026)”	6
Datoria sectorului public.....	11
Datoria de stat	14
<i>Datoria de stat externă</i>	18
<i>Datoria de stat internă</i>	22
Garanțiile de stat	27
Creanțele	29
Riscurile asociate datoriei de stat la situația din 31 decembrie 2024	30
Recreditarea de stat	36
Anexă	46

Lista abrevierilor

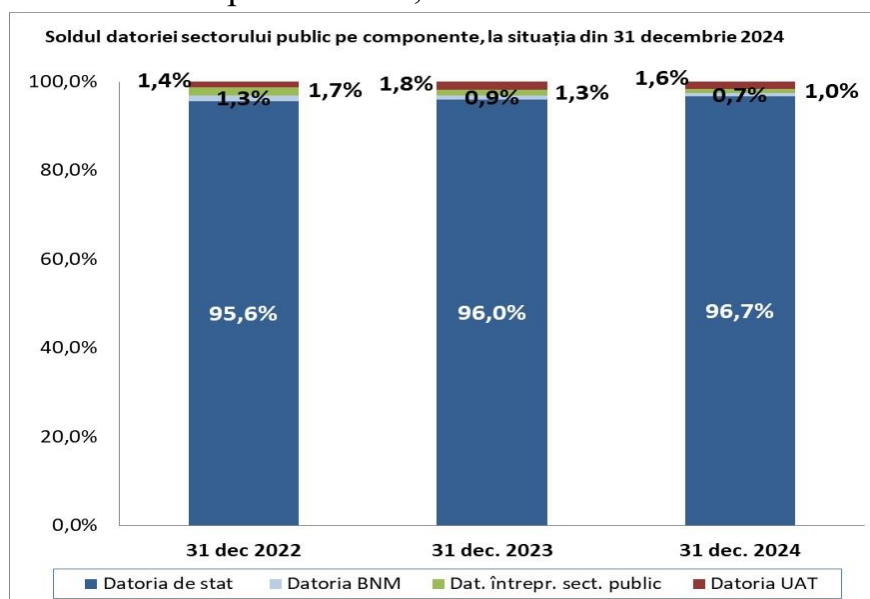
AID	Asociația Internațională pentru Dezvoltare
AFD	Agencia Franceză pentru Dezvoltare
ATM	Perioada medie de maturitate
ATR	Perioada medie de refixare
BDCE	Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei
BEI	Banca Europeană de Investiții
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BIRD	Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BGK	Banca Gospodarstwa Krajowego
BNM	Banca Națională a Moldovei
CNY	Yuan Renminbi chinezesc
OGP AE	Oficiului de Gestionare a Programelor de Asistență Externă
DMFAS	Sistem de Management al Datoriei și Analiză Financiară
DST (SDR)	Drepturi Speciale de Tragere
FIDA	Fondul Internațional pentru Dezvoltare Agricolă
FMI	Fondul Monetar Internațional
GBP	Lira sterlină
IP CTIF	Instituția Publică Centrul de Tehnologii Informaționale în Finanțe
JICA	Agencia Japoneză pentru Cooperare Internațională
JPY	Yen japonez
MF	Ministerul Finanțelor
ODA	Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului
PIB	Produs Intern Brut
UAT	Unitate administrativ-teritorială
UE	Uniunea Europeană
UNCTAD	Conferința Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare
VBS	Veniturile totale ale bugetului de stat
VMS	Valori mobiliare de stat

Notă: Totalurile prezentate în document pot devia nesemnificativ de la suma componentelor, ca urmare a rotunjirii valorilor.

Sumar executiv

Analiza evoluției datoriei sectorului public relevă o creștere a soldului acesteia cu 15,9% la situația din 31 decembrie 2024 comparativ cu finele anului 2023, fiind de 125 567,0 mil. lei sau 38,8% din PIB-ul pentru anul 2024. Ca pondere în PIB, datoria sectorului public s-a majorat cu 3,1 p.p. comparativ cu nivelul înregistrat la finele anului 2023.

Majorarea soldului datoriei sectorului public la situația din 31 decembrie 2024, comparativ cu sfârșitul anului 2023, se datorează creșterii soldului datoriei de stat cu 17 390,9 mil. lei și soldul datoriei directe a UAT cu 44,9 mil. lei. Totodată, soldul datoriei BNM s-a diminuat cu 157,6 mil. lei, precum și soldul datoriei directe a întreprinderilor din sectorul public cu 67,1 mil. lei.

La situația din 31 decembrie 2024, soldul datoriei de stat a fost 121 394,0 mil. lei¹, din care 36,2% reprezintă datoria de stat internă, iar 63,8% datoria de stat externă. Majorarea soldului datoriei de stat cu 17 390,9 mil. lei comparativ cu valorile de la sfârșitul anului 2023 a fost influențată atât de finanțarea netă pozitivă internă, cât și de cea externă.

La situația din 31 decembrie 2024, soldul garanțiilor de stat interne (acordate în totalitate în cadrul Programului de stat „Prima casă”) a fost de 2 462,6 mil. lei sau 0,8% din PIB-ul efectiv pentru anul 2024.

În perioada de referință au fost recreditate mijloace financiare în valoare totală de 6 482,6 mil. lei și au fost rambursate 4 739,1 mil. lei. În aceeași perioadă, soldul datoriilor beneficiarilor recreditați a fost de 12 505,2 mil. lei, dintre care 203,7 mil. lei cu termen expirat.

¹ Începând cu 31.05.2020, soldul datoriei de stat interne se prezintă la valoarea nominală, în conformitate cu prevederile HG nr. 234/2020 "Pentru modificarea Hotărârii Guvernului nr. 1136/2007 cu privire la unele măsuri de executare a Legii nr.419/2006 cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat".

Evoluția indicatorilor macroeconomici

Conform datelor preliminare, PIB-ul pentru anul 2024 este de 323 816,8 mil. lei, în creștere, în termeni reali, cu 0,1% față de sfârșitul anului 2023.²

Dinamica procesului inflaționist³

Rata anuală a inflației la sfârșitul anului 2024 a crescut până la 7,0%, situându-se astfel peste limita superioară a intervalului de variație al țintei inflației la finele anului precedent, ca urmare a dinamicii prețurilor reglementate în contextul ajustării tarifului la gazul din rețea.

Totodată, rata medie anuală a inflației 2024 a fost de 4,7%. Traectoria ascendentă a ratei anuale a inflației a fost influențată de unele evoluții sectoriale adverse, printre care ajustarea tarifului la gazul din rețea și condițiile secetoase din vara anului precedent. Dispersarea presiunilor dezinflaționiste și apariția presiunilor inflaționiste denotă o schimbare a ciclurilor monetare la nivel mondial.

Activitatea de comerț exterior⁴

Exporturile de mărfuri realizate în anul 2024 au însumat 3 555,1 mil. dolari SUA, înregistrând o scădere de 12,2% comparativ cu anul 2023.

Importurile de mărfuri au fost de 9 065,2 mil. dolari SUA, ceea ce reprezintă o creștere cu 4,5 la sută față de anul 2023.

Balanța comercială a înregistrat un deficit de 5 510,1 mil. dolari SUA, fiind cu 883,2 mil. dolari SUA mai mare comparativ cu cel înregistrat în anul 2023.

Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi pe parcursul perioadei de referință a fost de 39,2%, în scădere cu 7,5 p.p. comparativ cu sfârșitul anului 2023.

Politica ratelor

Pe parcursul trimestrului IV al anului 2024, Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei a desfășurat două ședințe cu privire la deciziile de politică monetară. Ca urmare a evaluării balanței riscurilor interne și externe, precum și a perspectivelor inflației pe termen scurt și mediu, Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei a hotărât, în ședințele din 5 noiembrie și 5 decembrie 2024, menținerea ratei de bază aplicate la principalele operațiuni de politică monetară la nivelul de 3,60% anual.⁵

În trimestrul IV al anului 2024, ratele de referință pe piețele internaționale, respectiv Euribor pe 6 luni și Torf pe 6 luni, au avut evoluții divergente: Euribor a avut o tendință descendentă, în timp ce Torf a înregistrat o tendință ascendentă. Valoarea medie a ratei Euribor pe 6 luni a fost de 2,8159%, înregistrând o diminuare de 30,3% comparativ cu aceeași perioadă a anului 2023. În același timp, valoarea medie a ratei TORF pe 6 luni a fost de 0,3722%, ceea ce reprezintă o creștere de

² Sursa: Comunicat privind Produsul Intern Brut, Biroul Național de Statistică.

³ Sursa: Comunicat privind Evoluția prețurilor de consum, Biroul Național de Statistică.

⁴ Sursa: Comunicat privind Comerțul internațional cu mărfuri, Biroul Național de Statistică.

⁵ Sursa: Comunicate privind deciziile de politică monetară, Banca Națională a Moldovei.

aproximativ 23 ori față de trimestrul IV al anului 2023.⁴ Aceste rate de referință sunt frecvent utilizate de creditorii pentru împrumuturile de stat externe acordate Republicii Moldova, purtătoare de rată flotantă a dobânzii.

Piața valutară (ratele de schimb)⁵

Cursul de schimb oficial al monedei naționale, la finele anului 2024, a marcat o depreciere de 6,2% față de dolarul SUA, în timp ce față de euro s-a apreciat cu 0,2% și în raport cu yenul japonez cu 5,2 la sută, comparativ cu finele anului 2023.

Indicatorii bugetului de stat

La situația din 31 decembrie 2024, veniturile bugetului de stat au însumat 66 980,4 mil. lei, iar, cu excepția granturilor, au fost de 64 495,7 mil. lei, înregistrând o creștere cu 8,5% comparativ cu perioada similară a anului 2023. Cheltuielile și activele nefinanciare ale bugetului de stat s-au micșorat cu 0,8% comparativ cu perioada similară a anului precedent, fiind de 80 070,2 mil. lei. Totodată, la situația din 31 decembrie 2024, soldul bugetului de stat a înregistrat un deficit de 13 089,8 mil. lei, reprezentând 84,0% din valoarea deficitului aprobat pentru anul 2024, sau 4,0% din PIB.

Ratingul suveran

Pe parcursul anului 2024, agențiile de rating Fitch și Moody's au atribuit Republicii Moldova o perspectivă stabilă, cu ratinguri de B3 (Moody's) și B+ (Fitch). Unul dintre factorii determinanți ai acestor evaluări este deficitul bugetar estimat la 5,1% din PIB și nivelul scăzut al datoriei de stat în sumă cu datoria UAT, de 37,1% din PIB în 2024, potrivit raportului agenției de rating Fitch.

De asemenea, agenția Moody's a menținut perspectiva stabilă pentru Republica Moldova, luând în considerare reziliența semnificativă a țării în fața provocărilor externe, ceea ce reflectă progrese în gestionarea aspectelor economice și financiare. Accelerarea reformelor structurale, consolidarea capacității instituționale, alături de progresul continuu în procesul de aderare la Uniunea Europeană, vor contribui la îmbunătățirea percepției asupra riscurilor țării și ar putea conduce la o îmbunătățire a ratingului de țară în viitor.

⁴ Sursa: Bloomberg.

⁵ Sursa: Comunicate privind Raportul asupra inflației, Banca Națională a Moldovei.

Implementarea Programului „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2024-2026)”

Pe parcursul anului 2024, politica în domeniul datoriei de stat a fost orientată spre atingerea obiectivului fundamental în procesul de administrare a datoriei de stat, stabilit în Program, și anume, asigurarea necesităților de finanțare ale soldului (deficitului) bugetului de stat la nivel acceptabil de cheltuieli pe termen mediu și lung, în condițiile limitării riscurilor implicate.

De asemenea, pe parcursul anului 2024 s-a urmărit realizarea obiectivelor specifice de gestionare a datoriei de stat stabilite în vederea atingerii obiectivului fundamental, și anume:

- a) dezvoltarea pieței interne a VMS;
- b) contractarea împrumuturilor de stat externe ținând cont de raportul cost-risc;
- c) gestionarea riscurilor asociate datoriei de stat.

În scopul realizării obiectivelor propuse, Ministerul Finanțelor a întreprins următoarele acțiuni:

1) Au fost evaluate și gestionate lunar/trimestrial riscurile aferente portofoliului datoriei de stat (risc de refinanțare, risc valutar, risc ratei de dobândă), fiind monitorizați parametri de risc asociați datoriei de stat stabiliți în Program, care, potrivit situației din 31 decembrie 2024, au înregistrat următoarele valori:

- ponderea datoriei de stat interne (% din total) – 36,2;
- ponderea datoriei de stat într-o anumită valută străină (% din total) – 40,1;
- ponderea datoriei de stat scadentă în decurs de un an (% din total) – 32,3;
- ATM pentru total datoria de stat (ani)⁶ – 6,3;
- VMS emise pe piața primară scadente în decurs de un an (% din total) – 94,7;
- ponderea datoriei de stat cu rata dobânzii variabilă (% din total)⁷ – 53,5
- ponderea datoriei de stat în PIB (%) – 37,5.

Pe parcursul anului 2024, urmare a multiplelor crize suprapuse din ultima perioadă și a incertitudinilor legate de situația din regiune, cererea investitorilor s-a axat preponderant pentru VMS pe termen scurt. Ca rezultat, la situația din 31 decembrie 2024 s-au înregistrat devieri minore de la limitele anuale stabilite în cadrul Programului „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2024-2026)” la următorii indicatori: VMS emise pe piața primară scadente în decurs de un an, ponderea datoriei de stat cu rata dobânzii variabilă.

2) A fost monitorizat indicatorul de sustenabilitate al datoriei de stat și publicat în rapoartele trimestriale privind situația în domeniul datoriei sectorului public, garanțiilor de stat și recreditării de stat. Astfel, la situația din 31 decembrie 2024, ponderea serviciului datoriei de stat în raport cu veniturile bugetului de stat (cu

⁶ Nu include instrumentul de alocare DST, întrucât acesta nu prevede rambursarea sumei principale și nu va fi refinanțat.

⁷ Datoria de stat internă cu maturitatea de până la un an și purtătoare de rată a dobânzii fixă se atribuie la categoria datoriei cu rata dobânzii variabilă.

excepția granturilor) se încadrează în limite sustenabile, constituind 6,7%, sub plafonul de 10,0% stabilit în Program, respectiv momentan nu produce riscuri adiționale asupra stabilității macroeconomice a țării.

3) Pentru reducerea riscurilor asociate portofoliului datoriei de stat și evitarea presiunilor sezoniere în asigurarea surselor de finanțare a deficitului bugetar și ținând cont de raportul cost-risc, Ministerul Finanțelor a contractat împrumuturi externe în condiții de cost avantajoase și totodată a menținut o politică de emisiuni VMS predictibile și flexibile, adaptate la cerințele mediului investițional și pe fondul evoluției condițiilor de pe piața internă.

4) Întru diversificarea bazei investiționale pe piața internă, ca potențiali investitori ar putea fi fondurile de pensii facultative ale „Aragonn Grup” SA. Aceasta, la 14 octombrie 2024, devine prima companie din Republica Moldova autorizată de către CNPF pentru administrarea fondurilor de pensii facultative, având astfel oportunitatea de a contribui la dezvoltarea pieței interne și de a oferi o opțiune suplimentară de economisire pe termen lung pentru cetățenii Republicii Moldova.

5) Întru extinderea maturității portofoliului datoriei de stat interne, pe parcursul perioadei de raportare întru organizarea licitațiilor de vânzare a VMS (în special a OS), s-a solicitat de la dealerii primari expunerea pe marginea volumului și ratei la care sunt disponibili de a investi în Obligațiuni de stat. Ca urmare, a fost înregistrată o cerere mică la obligațiunile de stat, fapt cauzat de resursele pe termen scurt ale băncilor comerciale - dealeri primari, fapt care constrânge extinderea maturității VMS emise pe piața primară.

6) Pentru a realiza un profil uniform al rambursării datoriei, pe parcursul anului 2024, Ministerul Finanțelor, în procesul de emisiune a VMS pe piața primară, a ținut cont atât de necesitățile de finanțare ale bugetului de stat, cât și de profilul de răscumpărare a valorilor mobiliare de stat.

7) În vederea promovării VMS pe piața internă, au fost organizate întâlniri cu reprezentanții Direcției Generale a Trezoreriei și Datoriei Publice din cadrul Ministerului Finanțelor Publice, în cadrul cărora au fost discutate aspecte referitoare la politica și procesul de emitere a VMS, precum și la strategii de extindere a cercului de investitori, diversificarea canalelor de vânzare și creșterea maturității portofoliului datoriei de stat interne.

8) Întru diversificarea canalelor de vânzare a VMS odată cu creșterea accesibilității persoanelor fizice la procurarea VMS, prin Ordinul Ministrului finanțelor nr. 79 din 16 iulie 2024 a fost aprobat Regulamentul cu privire la plasarea, vânzarea și răscumpărarea valorilor mobiliare de stat destinate persoanelor fizice din Republica Moldova.

Platforma de vânzare directă a valorilor mobiliare de stat către persoanele fizice în Republica Moldova a fost lansată la data de 31 iulie 2024. În trimestrele III și IV

ale anului 2024, prin intermediul platformei electronice au fost desfășurate 2 sesiuni de plasare a VMS. La situația din 31 decembrie 2024 platforma numără 3 831,0 utilizatori activi.

9) Pe parcursul anului 2024, pentru asigurarea gradului de transparență și predictibilitate a pieței VMS, pe pagina web oficială a Ministerului Finanțelor au fost publicate circa 323 de informații.

10) În vederea realizării obiectivului specific de gestionare a datoriei de stat pe termen mediu, și anume dezvoltarea pieței interne a valorilor mobiliare de stat, pe parcursul anului 2024, întru realizarea acțiunii de monitorizare și evaluare a performanțelor dealerilor primari, a fost efectuată o evaluare anuală (2023) și patru trimestriale a performanței dealerilor primari în conformitate cu prevederile Regulamentului cu privire la plasarea, tranzacționarea și răscumpărarea valorilor mobiliare de stat în formă de înscriere în cont nr.170/2018. Rezultatele obținute au fost comunicate dealerilor primari la întreprinderile organizate de către Ministerul Finanțelor, cât și prin intermediul poștei electronice.

11) În anul 2024 au avut loc intrări de împrumuturi externe în sumă totală de 18 117,7 mil. lei (echivalent a 1 003,7 mil. dolari SUA), ceea ce reprezintă o executare de 97,4% față de suma precizată pe an.

Astfel, pe parcursul anului 2024 au fost negociate și semnate 14 Acorduri de finanțare:

- Acordul de împrumut dintre Republica Moldova și Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare privind realizarea Proiectului V de reabilitare a drumurilor din Moldova semnat la 22 ianuarie 2024 (suma împrumutului - 150,0 mil. EUR, maturitatea împrumutului este de 18 ani, inclusiv perioada de grație de 4 ani, la rata dobânzii este variabilă: rata de referință EURIBOR 6m + marja de 1,0 p.p., comisionul de angajament constituie 0,5% calculat din soldul nedebersat, comisionul unic constituie 0,5% calculat din suma împrumutului);

- Acordul de facilitare de credit dintre Republica Moldova și Agenția Franceză pentru Dezvoltare Nr. CMD 1009 01 J, semnat la 07 martie 2024 (sumă împrumutului - 40,0 mil EUR, maturitatea împrumutului este de 15 ani, inclusiv perioada de grație de 5 ani, rata dobânzii va fi selectată la momentul debursării și poate fi fixă sau variabilă: Euribor 6m+marja de 0,9 p.p., comisionul de angajament constituie 0,5% calculat din suma nedebersată începând cu data semnării Acordului, iar comisionul unic constituie 0,5% calculat din suma totală a împrumutului);

- Acordul de împrumut dintre Republica Moldova și Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare privind realizarea Proiectului „Interconectarea rețelelor de energie electrică dintre Republica Moldova și România, Faza II” semnat la 13 martie 2024 (suma împrumutului - 30,8 mil. EUR, maturitatea împrumutului este de 18 ani, inclusiv perioada de grație de 4 ani, la rata dobânzii variabilă: EURIBOR 6m

+ marja de 1,0 p.p., comisionul de angajament constituie 0,5% calculat din soldul nedebersat, comisionul unic constituie 0,5% calculat din suma împrumutului);

- Acordul-cadru de împrumut între Republica Moldova și Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei pentru proiectul Locuințe publice III, semnat la 19 martie 2024 (suma împrumutului este de 20,0 mil. EUR, condițiile financiare se stabilesc în momentul debursării fiecărei tranșe, maturitatea fiind de până la 20 ani, inclusiv perioada de grație de până la 5 ani, rata dobânzii poate fi selectată între fixă sau variabilă);

- Acordul de modificare nr. 1 la Acordul de împrumut dintre Republica Moldova și Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare „RLF – Răspuns de urgență – Căile Ferate din Moldova”, semnat la 14 iunie 2024 (suma împrumutului este de 18,205 mil. EUR, maturitatea împrumutului este de 15 ani, inclusiv perioada de grație de 3 ani, la rata dobânzii variabilă: EURIBOR 6m + marja de 1,0 p.p., comisionul de angajament constituie 0,5% calculat din soldul nedebersat, comisionul unic constituie 0,5% calculat din suma împrumutului);

- Acordul de Finanțare dintre Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare în vederea realizării Proiectului „Conectivitate rurală în Moldova” semnat la 19 iunie 2024 (suma împrumutului 5,6 mil. EUR, maturitatea împrumutului este de 30 ani, inclusiv perioada de grație de 5 ani, rata dobânzii fixă);

- Acordul de împrumut dintre Republica Moldova și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare în vederea realizării Proiectului „Conectivitate rurală în Moldova” semnat la 19 iunie 2024 (suma împrumutului - 92,4 mil. EUR, maturitatea împrumutului este de 30 ani, inclusiv perioada de grație de 5 ani, rata dobânzii variabilă: EURIBOR 6m + marja variabilă, comisionul de angajament constituie 0,25% calculat din soldul nedebersat, comisionul unic constituie 0,25% calculat din suma împrumutului);

- Acordul de împrumut dintre Republica Moldova și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare privind proiectul „Modernizarea și îmbunătățirea serviciilor de reabilitare”, semnat la 17 iunie 2024 (suma împrumutului - 36,2 mil. EUR, maturitatea împrumutului este de 30 ani, inclusiv perioada de grație de 5 ani, rata dobânzii variabilă: EURIBOR 6m + marja variabilă, comisionul de angajament constituie 0,25% calculat din soldul nedebersat, comisionul unic constituie 0,25% calculat din suma împrumutului);

- Acordul de împrumut dintre Republica Moldova și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare în vederea realizării Programului „Operațiunea Politica de Dezvoltare pentru Sprijinirea Creșterii și Rezilienței în Moldova”, semnat la 11 iulie 2024 (suma împrumutului - 37,3 mil. EUR, maturitatea împrumutului este de 29 ani, inclusiv perioada de grație de 9 ani, la rata dobânzii variabilă: EURIBOR 6m + marja variabilă, comisionul de angajament constituie 0,25% calculat din soldul nedebersat, comisionul unic constituie 0,25% calculat din suma împrumutului);

- Acordul de împrumut dintre Republica Moldova și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare în vederea implementării Proiectului „Tranziția durabilă către eficiența energetică în Moldova (STEEM)”, semnat la 08 august 2024 (suma împrumutului -46,7 mil. EUR, maturitatea împrumutului este de 30 ani, inclusiv perioada de grație de 5 ani, rata dobânzii variabilă: EURIBOR 6m + marja variabilă, comisionul de angajament constituie 0,25% calculat din soldul nedebersat, comisionul unic constituie 0,25% calculat din suma împrumutului);

- Acordul de facilitare de credit între Republica Moldova și Agenția Franceză pentru Dezvoltare nr.CMD 1014 01 E, semnat la 17 septembrie 2024 (suma împrumutului - 25,0 mil. EUR, maturitatea împrumutului este de 15 ani, inclusiv perioada de grație de 5 ani, rata dobânzii va fi selectată la momentul debursării și poate fi fixă sau variabilă: Euribor 6m+marja de 0,9 p.p., comisionul de angajament constituie 0,5% calculat din suma nedebersată începând cu data semnării Acordului, iar comisionul unic constituie 0,5% calculat din suma totală a împrumutului);

- Acordul de facilitare de împrumut dintre Republica Moldova, acționând prin intermediul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova și Maiestatea Sa Regele de drept al Canadei, reprezentat de ministrul dezvoltării internaționale acționând prin intermediul Departamentului afacerilor externe, comerțului și dezvoltării, semnat la 17 septembrie 2024 (suma împrumutului - 120,0 mil. dolari SUA (echivalentul a 108,3 mil. EUR), rata dobânzii fixă 3,499%, maturitatea de 10 ani, inclusiv perioada de grație de 3 ani);

- Contractul de finanțare dintre Republica Moldova și Banca Europeană de Investiții în vederea implementării Proiectului „Programul de Dezvoltare a Pădurilor din Moldova”, semnat la 17 septembrie 2024 (suma împrumutului - 200,0 mil. euro, condițiile financiare se stabilesc în momentul debursării fiecărei tranșe, maturitatea fiind de până la 30 de ani, inclusiv perioada de grație de până la 8 ani, rata dobânzii poate fi selectată între fixă sau variabilă);

- Acordul de împrumut dintre Republica Moldova și Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare privind realizarea Proiectului „Optimizarea sistemului de alimentare centralizată cu energie termică din mun. Chișinău”, semnat la 29 noiembrie 2024 (suma împrumutului - 143,5 mil. EUR, maturitatea împrumutului este de 18 ani, inclusiv perioada de grație de 5 ani, rata dobânzii variabilă: EURIBOR 6m + marja de 1,0 p.p., comisionul de angajament 0,5% calculat din soldul nedebersat, comisionul unic constituie 0,5% calculat din suma împrumutului);

- Acordul de împrumut dintre Republica Moldova și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare în vederea realizării Proiectului de Susținere a managementului riscurilor de dezastre și rezilienței a Republicii Moldova în sumă de 37,4 mil. EUR, maturitatea de 30 ani, inclusiv perioada de grație de 5 ani, la rata dobânzii variabilă - rata de referință EURIBOR 6m + marja variabilă, comisionul de

angajament 0,25% calculat din soldul nedebersat, comisionul unic de 0,25% calculat din suma împrumutului (semnat la data de 7 februarie 2025).

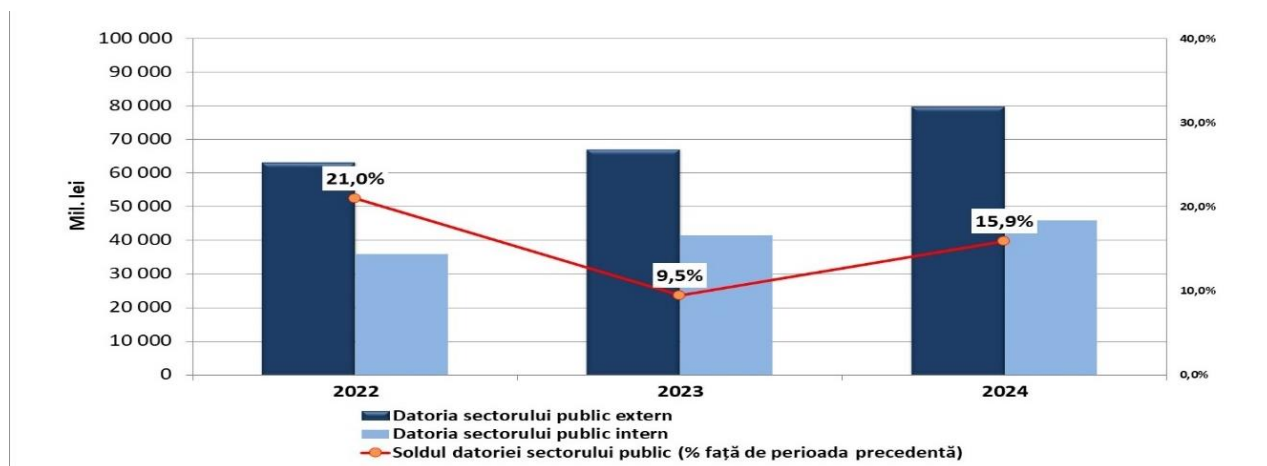
12) Pe parcursul anului 2024 a fost implementat Planul de gestionare a riscului operațional și de continuitate a activităților aferente managementului datoriei de stat pentru anul 2024. Documentul stabilește principalele măsuri de reacție la riscurile operaționale, urmărindu-se în același timp diminuarea probabilității de apariție ulterioară a acestora.

Datoria sectorului public

La situația din 31 decembrie 2024, soldul datoriei sectorului public⁸ a crescut cu 17 211,0 mil. lei comparativ cu sfârșitul anului 2023, atingând valoarea de 125 567,0 mil. lei, ceea ce reprezintă o creștere de 15,9%. Datoria sectorului public la această dată este formată în proporție de 96,7% din datoria de stat. Pe parcursul anului 2024, Ministerul Finanțelor s-a concentrat pe acoperirea necesităților de finanțare a deficitului bugetar, atât din surse interne, cât și din surse externe, ceea a avut impact asupra creșterii datoriei sectorului public, însă în limite sustenabile.

Conform datelor privind PIB-ul prognozat pentru anul 2024, ponderea datoriei sectorului public în PIB, la situația din 31 decembrie 2024 a fost de 38,8%, înregistrând o majorare cu 3,1 p.p. comparativ cu situația de la finele anului 2023.

Evoluția ritmului de creștere a soldului datoriei sectorului public, la situația din 31 decembrie 2022, 31 decembrie 2023 și 31 decembrie 2024

În ceea ce privește structura datoriei sectorului public la situația din 31 decembrie 2024:

-soldul datoriei interne a sectorului public a fost de 45 926,4 mil. lei, înregistrând o majorare cu 10,8% de la finele anului 2023, influențată în principal de creșterea datoriei de stat interne cu 4 295,1 mil. lei, a datoriei UAT directe cu 164,4

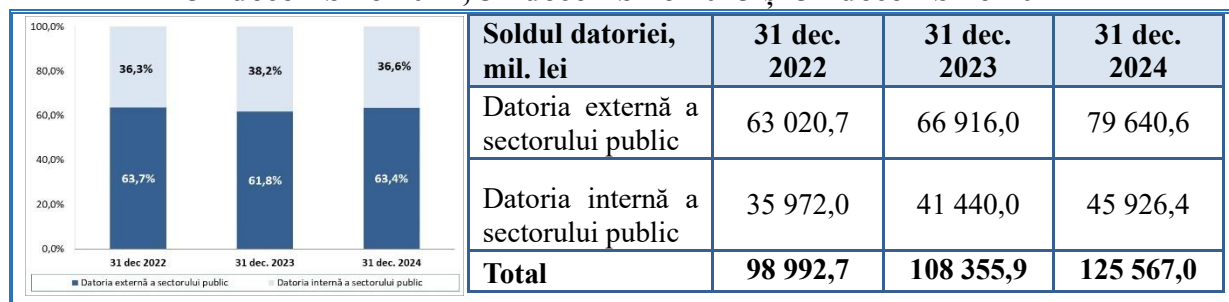
⁸ Soldul datoriei sectorului public se compune din datoria de stat și datoria BNM, datoria direct contractată a întreprinderilor din sectorul public, UAT-ilor, cu maturitatea ≥ 1 an.

mil. lei și a datoriei interne a întreprinderilor din sectorul public cu 30,2 mil. lei, comparativ cu anul 2023.

-soldul datoriei externe a sectorului public a fost de 79 640,6 mil. lei, înregistrând o majorare cu 19,0% comparativ cu finele anului 2023. Această creștere este rezultatul majorării datoriei de stat externe cu 13 095,8 mil. lei.

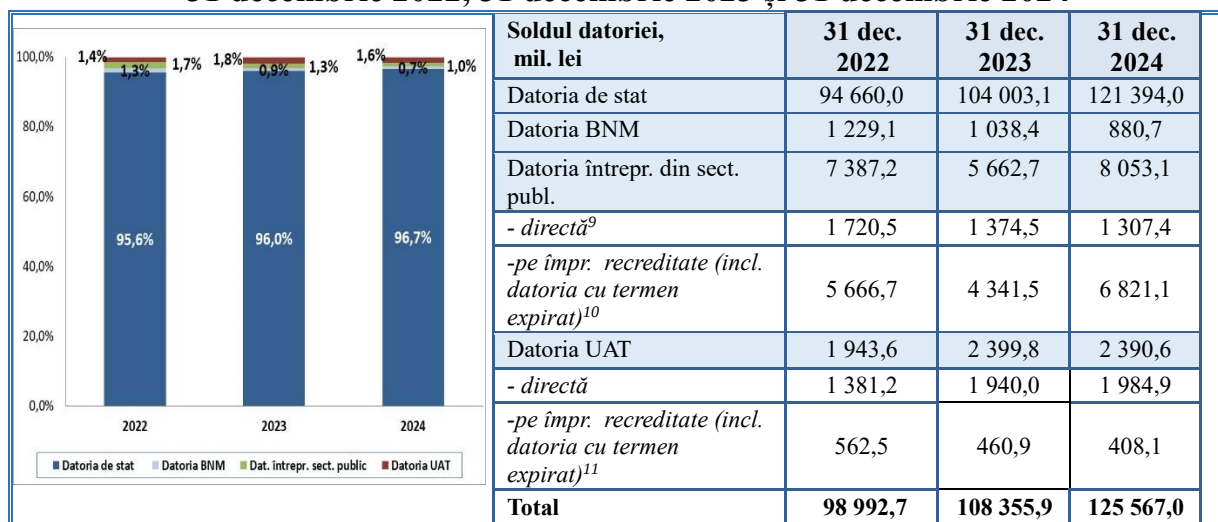
Evoluția datoriei sectorului public, în funcție de sursele de finanțare, este detaliată în cele ce urmează.

Evoluția soldului datoriei sectorului public, pe surse, la situația din 31 decembrie 2022, 31 decembrie 2023 și 31 decembrie 2024

La situația din 31 decembrie 2024, datoria externă a sectorului public a însumat 4 309,9 mil. dolari SUA (echivalentul a 79 640,6 mil. lei), reprezentând 63,4% din totalul datoriei sectorului public. În același timp, datoria internă a sectorului public a însumat 45 927,3 mil. lei (36,6% din total). Evoluția soldului datoriei sectorului public, defalcată pe componente, este prezentată în cele ce urmează.

Evoluția datoriei sectorului public, pe componente, la situația din 31 decembrie 2022, 31 decembrie 2023 și 31 decembrie 2024

⁹ Soldul datoriei direct contractată a întreprinderilor din sectorul public a fost actualizat începând cu 24.08.2018.

¹⁰ Datoria întreprinderilor din sectorul public pe împrumuturile recreditare nu se include în datoria totală a sectorului public din motiv că acestea sunt deja incluse în datoria de stat (externă).

¹¹ Datoria UAT-ilor pe împrumuturile recreditare nu se include în datoria totală a sectorului public din motiv că acestea sunt deja incluse în datoria de stat (externă).

Creșterea soldului datoriei sectorului public la situația din 31 decembrie 2024, comparativ cu sfârșitul anului 2023, este determinată de majorarea soldului datoriei de stat cu 17 390,9 mil. lei. Totodată, soldul datoriei BNM s-a redus cu 157,6 mil. lei, soldul datoriei directe a întreprinderilor din sectorul public a scăzut cu 67,1 mil. lei, iar soldul datoriei directe UAT a înregistrat o majorare cu 44,9 mil. lei. Similar perioadelor precedente, datoria de stat continuă să reprezinte ponderea majoritară în totalul datoriei sectorului public (96,7%).

La situația din 31 decembrie 2024, structura datoriei directe a UAT evidențiază o pondere preponderentă a datoriei în monedă națională, de 58,3%, urmată de cea în euro, cu 41,7%. Soldul datoriei directe a UAT, în lei moldovenești, s-a majorat cu 7,1 p.p. față de sfârșitul anului 2023. Din totalul datoriei directe a UAT, 64,5% este reprezentată de datoria purtătoare de rată flotantă a dobânzii, majorându-se cu 3,9 p.p. comparativ cu finele anului 2023. Totodată, 16,1% din totalul datoriei directe a UAT urmează să ajungă la scadență în decurs de un an, ceea ce indică un risc de refinanțare redus. Maturitatea maximă a împrumuturilor din portofoliul datoriei directe UAT este de 24 de ani.

La situația din 31 decembrie 2024, garanțiile externe emise de UAT în favoarea creditorilor externi, pentru împrumuturile contractate direct, au însumat 185,5 mil. lei. Garanțiile interne emise de UAT au fost de 13,9 mil. lei, dintre care 13,9 mil. lei pentru împrumuturile recreditate.

La aceeași dată, în structura datoriei directe a întreprinderilor din sectorul public, se remarcă o pondere preponderentă a datoriei în valută străină de 52,0%, în timp ce datoria în monedă națională reprezintă 48,0%. În acest sens, soldul datoriei în lei moldovenești a înregistrat o majorare cu 3,0 p.p. față de sfârșitul anului 2023. În totalitate, datoria directă a acestor întreprinderi este purtătoare de rată flotantă a dobânzii. Totodată, 52,0% din totalul datoriei directe a întreprinderilor din sectorul public urmează să ajungă la scadență în decurs de un an, ceea ce indică un risc de refinanțare moderat. Maturitatea maximă a împrumuturilor din portofoliul datoriei directe ale întreprinderilor din sectorul public este de 12 ani.

La situația din 31 decembrie 2024, soldul datoriei întreprinderilor de stat și întreprinderilor municipale pe împrumuturile recreditate era de 6 821,8 mil. lei, în creștere cu 2 480,3 mil. lei comparativ cu sfârșitul anului 2023, reprezentând o creștere de aproximativ 57,1%. În același timp, datoria cu termen expirat pe împrumuturile recreditate a întreprinderilor de stat și întreprinderilor municipale se cifrează la 139,7 mil. lei, majorându-se cu 63,2 mil. lei sau 82,7% față de sfârșitul anului 2023.

La situația din 31 decembrie 2024, soldul datoriei UAT pe împrumuturile recreditate a fost de 408,1 mil. lei, diminuându-se cu 52,8 mil. lei comparativ cu sfârșitul anului 2023, ceea ce reprezintă o descreștere de aproximativ 11,5 la sută. Totodată, datoria cu termen expirat pe împrumuturile recreditate ale UAT se cifrează la 11,1 mil. lei, majorându-se față de sfârșitul anului 2023 cu 2,7 mil. lei, echivalentă cu o creștere de 31,6 la sută.

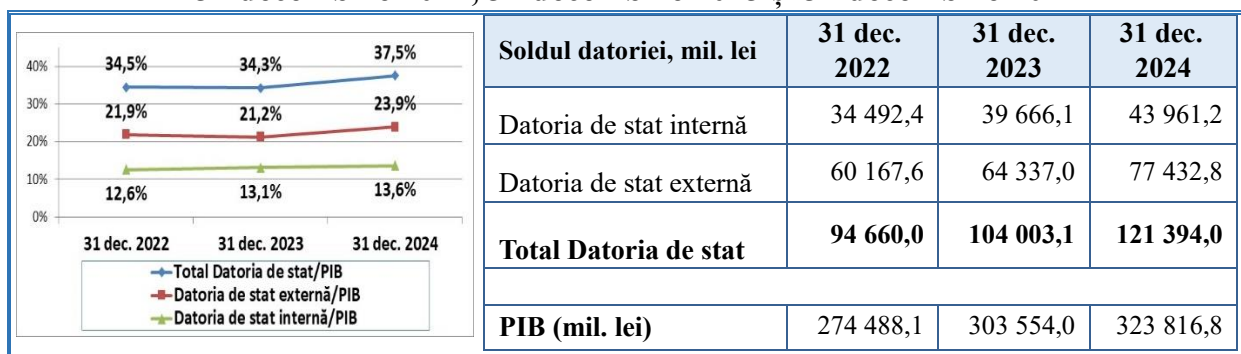
În ceea ce privește arieratele datoriei sectorului public, acestea au însumat 330,9 mil. lei la situația din 31 decembrie 2024, fiind formate din (i) arieratele la împrumuturile interne ale întreprinderilor din sectorul public, în valoare de 29,0 mil. lei, și (ii) arieratele la împrumuturile datoriei de stat externe, în valoare de 301,8 mil. lei, generate de imposibilitatea achitării datoriei externe de stat către Guvernul Federației Ruse, din cauza factorilor externi care nu depind de Guvernul Republicii Moldova. Comparativ cu sfârșitul anului 2023, valoarea totală a arieratelor datoriei sectorului public s-a majorat cu 24,9 mil. lei sau 8,1 la sută.

Datoria de stat

La situația din 31 decembrie 2024, soldul datoriei de stat a fost de 121 394,0 mil. lei, în creștere cu 17 390,9 mil. lei la valoarea nominală sau cu 16,7% față de sfârșitul anului 2023. Această creștere a fost influențată de majorarea soldului datoriei de stat interne la valoarea nominală cu 4 295,1 mil. lei și datoriei de stat externe cu 13 095,8 mil. lei. Modificarea soldului datoriei de stat externe se explică prin finanțarea externă netă pozitivă, în valoare 674,0 mil. dolari SUA (echivalentul a 12 238,4 mil. lei), și prin fluctuațiile ratei de schimb a dolarului SUA față de alte valute, care a înregistrat valori negative și a constituit 179,9 mil. dolari SUA. Totodată, creșterea soldului datoriei de stat interne a fost preponderent condiționată de finanțarea internă netă pozitivă a VMS emise pe piața primară în perioada de referință.

Conform estimărilor privind PIB-ul pentru anul 2024, ponderea datoriei de stat la valoarea nominală în PIB, la situația din 31 decembrie 2024, a fost de 37,5%, înregistrând o majorare cu 3,2 p.p. în raport cu sfârșitul anului 2023.

**Evoluția datoriei de stat în PIB, la situația din
31 decembrie 2022, 31 decembrie 2023 și 31 decembrie 2024**

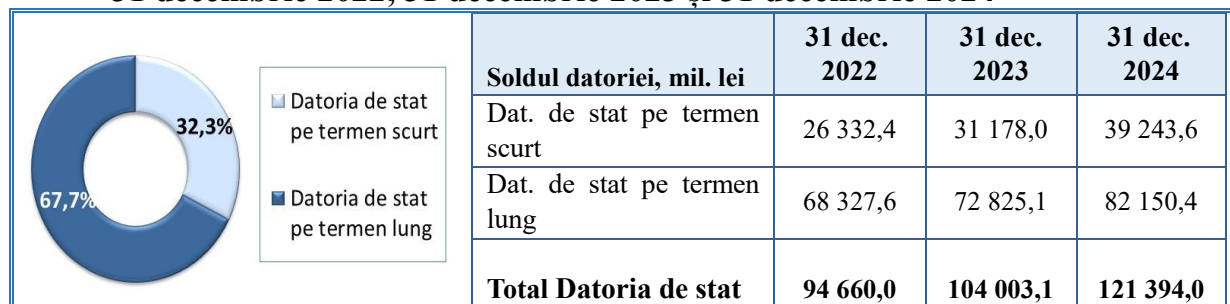

Structura datoriei de stat poate fi analizată prin prisma a patru aspecte, cum sunt: maturitatea, valuta, rata dobânzii și instrumente ale datoriei.

1) Structura datoriei de stat conform maturității rămase reflectă intervalul de timp în care plățile ajung la scadență. Datoria de stat pe termen scurt reprezintă 32,3% din total, ceea ce indică faptul că o treime din soldul datoriei de stat va ajunge

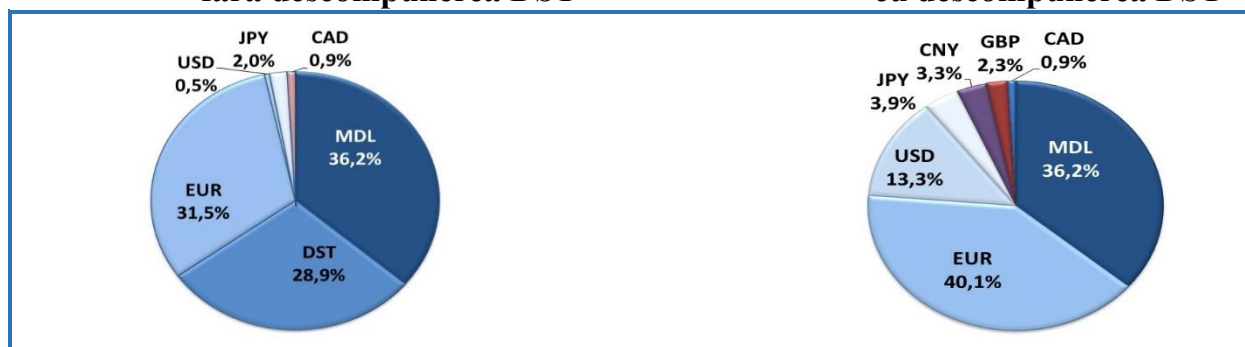
la scadență în decurs de un an. Datoria pe termen lung este de 67,7% din portofoliul datoriei de stat, cele mai lungi perioade ale maturității fiind caracteristice împrumuturilor de stat externe și valorilor mobiliare de stat emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat.

Structura datoriei de stat conform maturității rămase, la situația din 31 decembrie 2022, 31 decembrie 2023 și 31 decembrie 2024

2) Structura datoriei de stat pe valute, la situația din 31 decembrie 2024, indică o pondere majoritară a datoriei de stat interne în Lei moldovenești, care reprezintă 36,2% din total, urmată de cea în Euro cu 31,5% și împrumuturile de stat externe denuminate în coșul valutar DST cu 28,9%, următoarele poziții fiind ocupate de Yenul japonez cu 2,0%, dolarul canadian cu 0,9% și dolarul SUA cu 0,5 la sută.

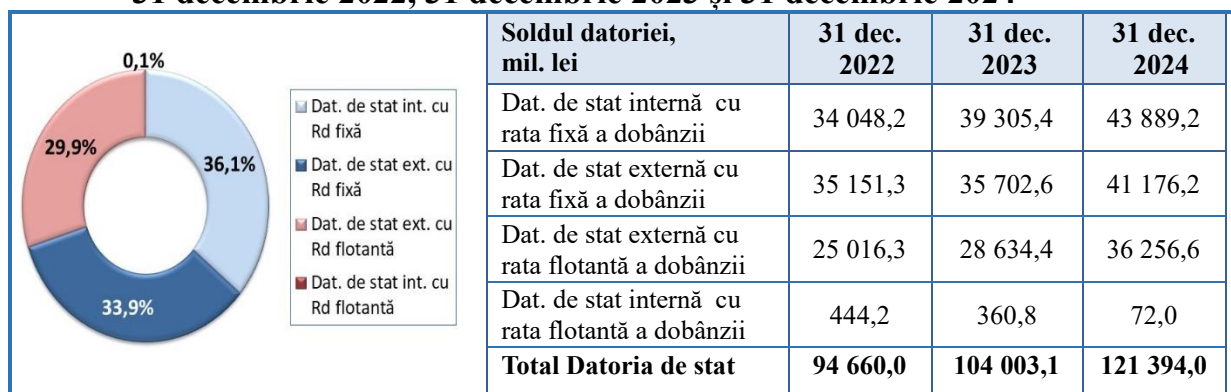
Structura datoriei de stat, pe valute, la situația din 31 decembrie 2024, fără descompunerea DST

În structura datoriei de stat pe valute, cu descompunerea coșului valutar DST, poziția dominantă este ocupată de Euro cu 40,1%, urmată de Leul moldovenesc cu 36,2%, dolarul SUA cu 13,3%, Yenul japonez cu 3,9%, Yuanul Renminbi chinezesc cu 3,3%, Lira sterlină cu 2,3% și dolarul canadian cu 0,9%.

3) Structura datoriei de stat pe tipuri de rată a dobânzii, arată că, la situația din 31 decembrie 2024, datoria cu rata flotantă a dobânzii a constituit 29,9% din portofoliul datoriei de stat, ceea ce reprezintă o creștere cu 2,0 p.p. în comparație cu sfârșitul anului 2023. Totodată, în aceeași perioadă, datoria de stat purtătoare de rată fixă a dobânzii a fost de 70,1% din portofoliul datoriei de stat.

**Structura datoriei de stat, pe tipuri de rată a dobânzii, la situația din
31 decembrie 2022, 31 decembrie 2023 și 31 decembrie 2024**

Instrumentele datoriei de stat cu rata fixă a dobânzii, la situația din 31 decembrie 2024 sunt:

- împrumuturile de stat externe contractate de la instituțiile financiare internaționale (BEI, BDCE, UE, FIDA, AID, FMI), precum și de la creditorii bilaterali (Agenția Franceză pentru Dezvoltare, BGK, Guvernul SUA, CCC SUA, UniCredit Austria¹², Banca germană KfW, JICA, Guvernul Poloniei, Guvernul Canadei);
- VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat¹³;
- VMS emise pe termen scurt (bonurile de trezorerie);
- VMS convertite;
- VMS emise pe termen lung (obligațiunile de stat cu maturitatea de 2, 3, 5, 7 și 10 ani);
- VMS emise direct persoanelor fizice.

Instrumentele cu rata flotantă a dobânzii sunt:

- împrumuturile de stat externe cu rata flotantă a dobânzii, contractate de la organizațiile financiare internaționale (BEI, BIRD, BERD, FMI) și de la creditorii bilaterali (AFD, Guvernul Japoniei, JICA);
- alocarea DST de la FMI;
- VMS emise pe termen lung (obligațiunile de stat cu maturitatea de 2, 3 și 7 ani).

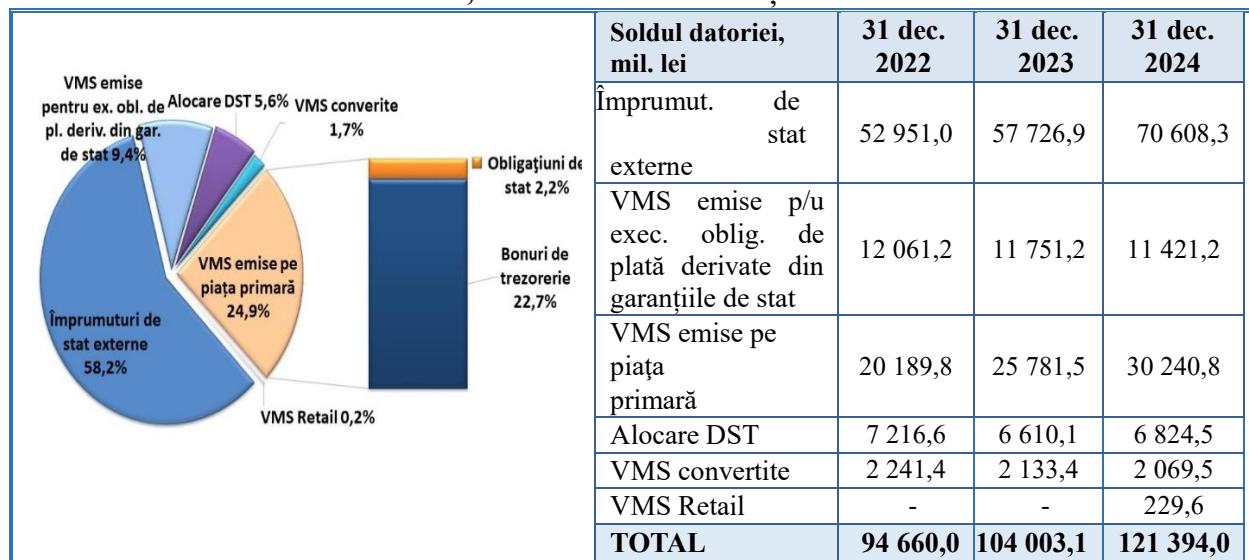
4) În structura datoriei de stat, pe instrumente, la situația din 31 decembrie 2024, împrumuturile de stat externe dețin ponderea majoritară, cu 58,2%, majorându-se cu 2,7 p.p. față de ponderea înregistrată la sfârșitul anului 2023. A doua poziție este ocupată VMS emise pe piața primară, cu ponderea de 24,9%, urmate de VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile

¹² Împrumuturile de stat externe contractate de la BDCE, FMI și UniCredit Austria, a căror rată a dobânzii constituie 0,00% sau nu sunt purtătoare de rată a dobânzii, în scopul raportării, sunt atribuite categoriei de instrumente a datoriei de stat cu rata fixă a dobânzii.

¹³ VMS emise conform Legii nr. 235/2016 privind emisiunea obligațiunilor de stat în vederea executării de către Ministerul Finanțelor a obligațiunilor de plată derivate din garanțiile de stat nr. 807/2014 și nr. 101/2015.

de stat, cu ponderea de 9,4%, alocarea DST cu 5,6%, VMS convertite (în portofoliul BNM) cu 1,7% și VMS emise prin plasament direct către persoanele fizice cu 0,2% din total.

**Structura datoriei de stat, pe instrumente, la situația din
31 decembrie 2022, 31 decembrie 2023 și 31 decembrie 2024**

Ponderea obligațiunilor de stat în totalul datoriei de stat a înregistrat un nivel de 2,2%, iar ponderea bonurilor de trezorerie 22,7 la sută.

Serviciul datoriei de stat¹⁴

Pe parcursul anului 2024, pentru serviciul datoriei de stat, din bugetul de stat au fost utilizate mijloace în sumă de 4 322,5 mil. lei, care se compune din:

- a) serviciul datoriei de stat externe în valoare de 1 827,2 mil. lei (42,3%);
- b) serviciul datoriei de stat interne în valoare de 2 495,3 mil. lei (57,7%).

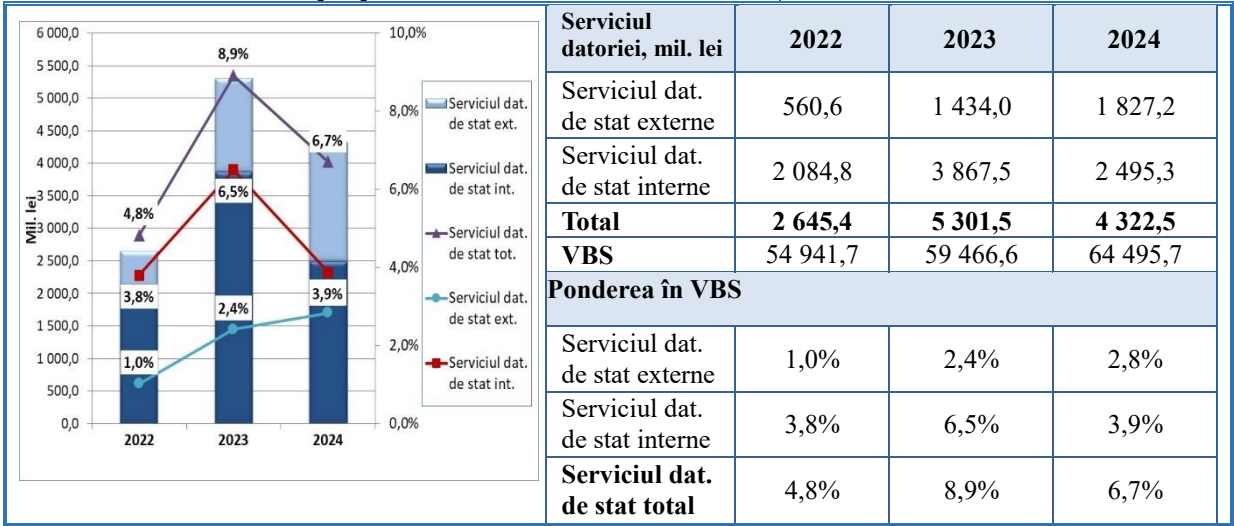
Comparativ cu aceeași perioadă a anului 2023, cheltuielile pentru serviciul datoriei de stat au înregistrat o scădere de 18,5%, datorită diminuării ratelor dobânzii la VMS emise pe piața primară. În același timp, s-a înregistrat o majorare a serviciului datoriei de stat externe, determinată de majorarea debursărilor față de anul 2023, precum și de contractarea unor noi împrumuturi pe parcursul anului 2024.

Ca pondere în veniturile bugetului de stat (cu excepția granturilor), serviciul datoriei de stat s-a diminuat cu 2,2 p.p. comparativ cu aceeași perioadă a anului 2023, ceea ce indică o gestionare eficientă a cheltuielilor pentru serviciul datoriei și o reducere a presiunii fiscale asupra bugetului de stat. Această reducere se explică prin scăderea dobânzilor la emisiunile de VMS și prin gestionarea costurilor împrumuturilor externe, deși se remarcă creștere a cheltuielilor pentru serviciul datoriei externe, datorită noilor împrumuturi contractate, pe parcursul anului 2024. În ansamblu, aceste evoluții reflectă o tendință pozitivă în reducerea poverii datoriei

¹⁴ Serviciul datoriei de stat reprezintă plățile de dobândă și comisioanele aferente datoriei.

asupra bugetului de stat, dar necesită monitorizare continuă a costurilor și a structurii datoriei de stat pentru a menține sustenabilitatea fiscală pe termen mediu și lung.

Evoluția serviciului datoriei de stat, în valori nominale (mil. lei) și ca pondere în veniturile bugetului de stat (cu excepția granturilor), pe parcursul anilor 2022, 2023 și 2024

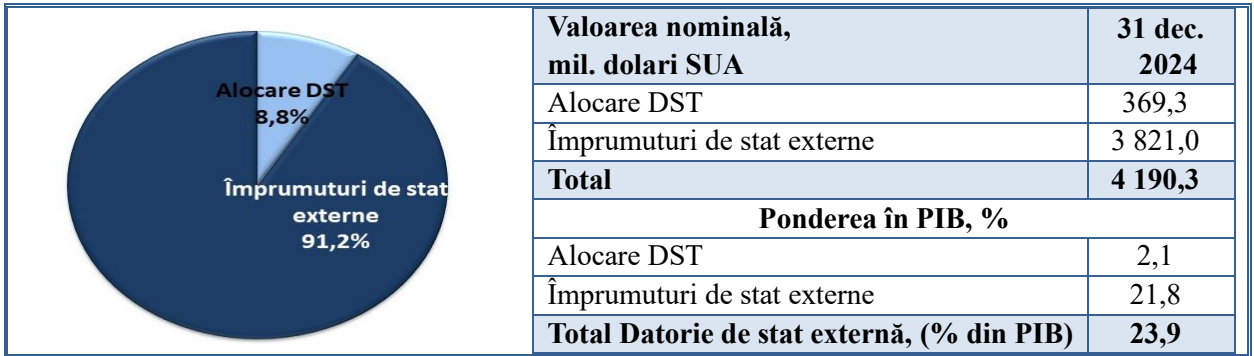
Datoria de stat externă

La situația din 31 decembrie 2024, soldul datoriei de stat externe a fost de 4 190,3 mil. dolari SUA (echivalentul a 77 432,8 mil. lei), fiind format în totalitate din datorie de stat externă directă.

De la începutul anului 2024, soldul datoriei de stat externe exprimat în dolari SUA a înregistrat o majorare cu 494,1 mil. dolari SUA sau cu 13,4 la sută. Această modificare este justificată prin finanțarea externă netă pozitivă în valoare de 674,0 mil. dolari SUA și de fluctuația negativă a ratei de schimb a dolarului SUA față de alte valute, în valoare de -179,9 mil. dolari SUA.

Ca pondere în PIB, la situația din 31 decembrie 2024, datoria de stat externă a înregistrat 23,9%, majorându-se cu 2,7 p.p. comparativ cu 31 decembrie 2023.

Structura datoriei de stat externe și ponderea acesteia în PIB, la situația din 31 decembrie 2024

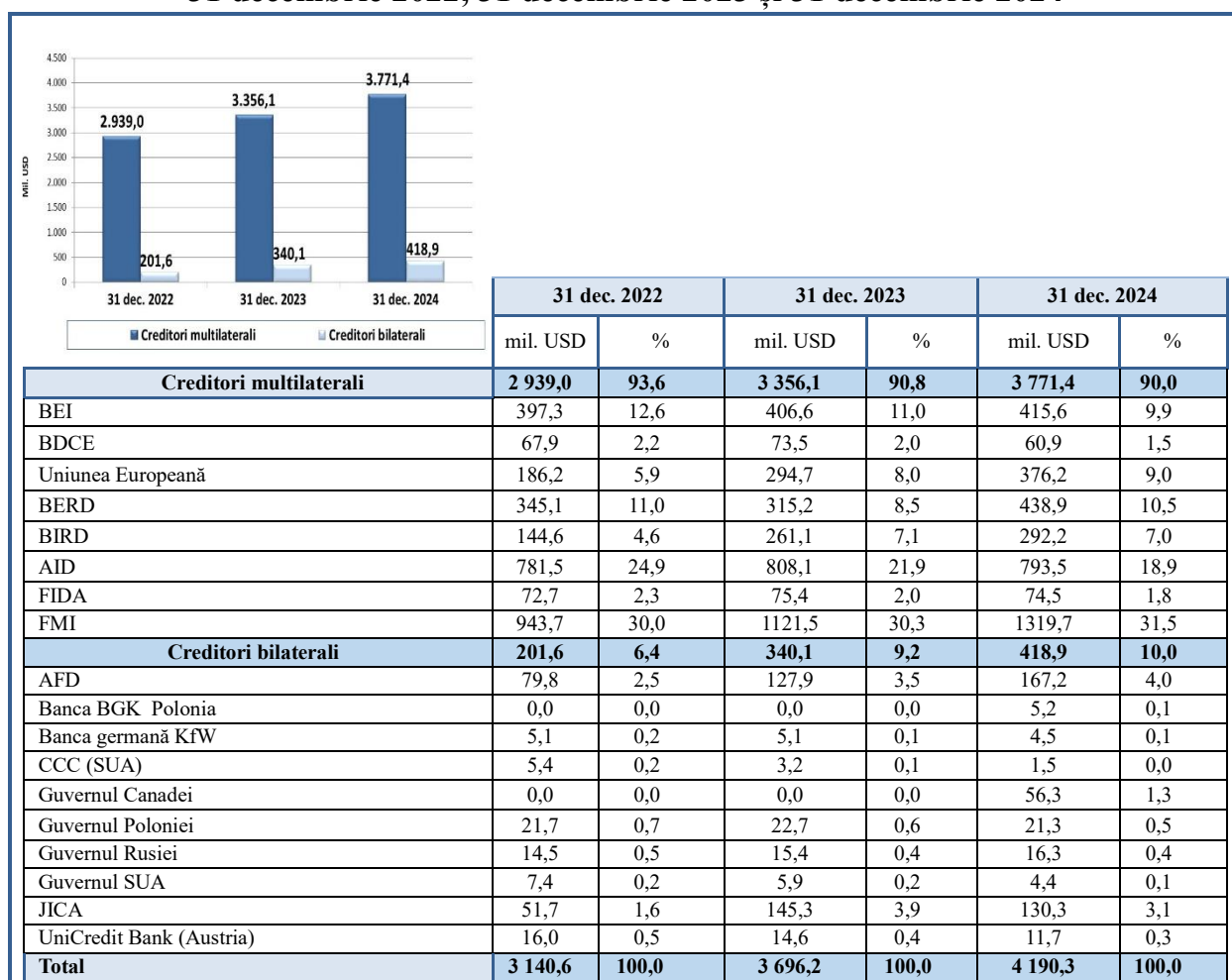

În structura datoriei de stat externe pe instrumente, la situația din 31 decembrie 2024, împrumuturile de stat externe au ocupat ponderea majoritară de 91,2%, ceea ce indică o majorare cu 1,5 p.p. comparativ cu situația de la sfârșitul anului 2023.

În structura datoriei de stat externe pe creditori, creditorii multilaterali continuă să fie principalii finanțatori. La situația din 31 decembrie 2024, datoria de stat externă față de creditorii multilaterali a însumat 3 771,4 mil. dolari SUA (echivalentul a 69 692,8 mil. lei) sau 90,0% din soldul total al datoriei de stat externe, fiind cu 0,8 p.p. mai mică decât la finele anului 2023. Cea mai mare pondere în soldul datoriei de stat externe față de creditorii multilaterali o deține FMI – 35,0%, urmată de AID – 21,0%, BERD – 11,6%, BEI – 11,0%, UE – 10,0%, BIRD – 7,8% și alți creditori cu o pondere cumulativă de 3,6 la sută.

În aceeași perioadă, datoria de stat externă față de creditorii bilaterali a fost de 418,9 mil. dolari SUA (echivalentul a 7 740,0 mil. lei) sau 10,0% din soldul total al datoriei de stat externe. În această categorie, cea mai mare pondere revine AFD, cu aproximativ 39,9% din datoria față de creditorii bilaterali, urmată de JICA, cu o pondere de 31,1 la sută și Guvernul Canadei cu 13,5 la sută. Creditori cu ponderi mai mici sunt: Guvernul Poloniei – 5,1%, Guvernul Rusiei – 3,9%, UniCredit Bank Austria – 2,8% și alți creditori, cu o pondere cumulativă de 3,7%.

Structura datoriei de stat externe pe creditori, la situația din 31 decembrie 2022, 31 decembrie 2023 și 31 decembrie 2024

Ca evoluție, comparativ cu anul 2023, se observă, la valoare nominală, tendința ascendentă a datoriei de stat externe atât față de creditorii bilaterali cât și față de creditorii multilaterali. Procentual, ponderea datoriei de stat externe față de creditorii bilaterali s-a majorat cu 0,8 p.p., în timp ce ponderea datoriei de stat externe față de creditorii multilaterali s-a diminuat cu 0,8 p.p., dat fiind faptul că ritmul de creștere a datoriei față de creditorii bilaterali depășește ritmul de creștere a datoriei față de creditorii multilaterali.

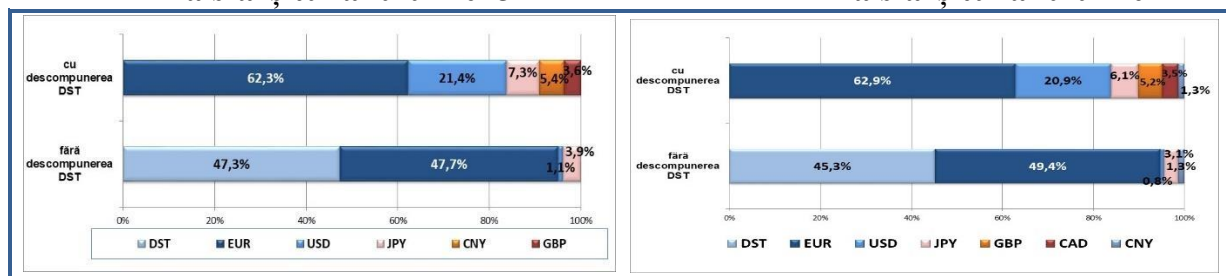
În ce privește structura datoriei de stat externe pe valute, ponderea majoritară este deținută de coșul valutar DST – 45,3% (cu 2,0 p.p. mai puțin decât la finele anului 2023), care include împrumuturile de stat externe de la instituțiile financiare internaționale cum sunt AID, FMI și FIDA. A doua poziție aparține împrumuturilor acordate în Euro, care reprezintă 49,4% din portofoliul datoriei de stat externe, cu 1,7 p.p. mai puțin decât la sfârșitul anului 2023, urmată de împrumuturile acordate în yenul japonez – 3,1% (cu 0,8 p.p. mai puțin decât la finele anului 2023), dolarul canadian (CAD) – 1,3% și dolarul SUA, reprezentând 0,9% din soldul datoriei de stat externe.

Descompunerea coșului valutar DST pe valute componente relevă că 62,9% din datoria de stat externă este deținută de euro, după care urmează dolarul SUA cu 20,9%, yenul japonez cu 3,5%, yuanul chinezesc cu 5,2%, lira sterlină - cu 6,1% și dolarul canadian – cu 1,4 la sută.

Structura datoriei de stat externe pe valute, (%)

la sfârșitul anului 2023

la sfârșitul anului 2024

Deservirea datoriei de stat externe

La capitolul deservirii datoriei de stat externe, pe parcursul anului 2024, au fost utilizate mijloace financiare în sumă de 432,5 mil. dolari SUA (echivalentul a 7 706,5 mil. lei). Comparativ cu perioada similară a anului precedent, a fost înregistrată o diminuare a deservirii datoriei de stat externe cu circa 135,5 mil. dolari SUA. Această evoluție a fost cauzată preponderent de diminuarea sumelor destinate rambursărilor de principal, care au scăzut cu 32,5%.

În ce privește creditorii în favoarea cărora au fost deservite împrumuturile de stat externe, cea mai mare pondere în totalul deservirii datoriei de stat externe pentru care au fost utilizate mijloace financiare pe parcursul anului 2024, a fost deținută de următorii creditori:

- 1) BERD – 39,7% (171,5 mil. dolari SUA);
- 2) FMI – 30,1% (130,0 mil. dolari SUA);
- 3) AID – 11,2% (48,4 mil. dolari SUA);
- 4) BEI – 7,5% (32,5 mil. dolari SUA);
- 5) BIRD – 4,0% (17,3 mil. dolari SUA) etc.

La situația din 31 decembrie 2024, mijloacele financiare utilizate pentru deservirea datoriei de stat externe au fost distribuite astfel:

- a) rambursarea sumei principale, pentru care au fost utilizate mijloace în sumă de 329,7 mil. dolari SUA (echivalentul a 5 879,3 mil. lei), cu 158,9 mil. dolari SUA mai puțin decât în perioada similară a anului precedent.
- b) serviciul datoriei de stat externe, pentru care au fost utilizate mijloace în sumă de 102,8 mil. dolari SUA (echivalentul a 1 827,2 mil. lei), cu 23,4 mil. dolari SUA mai mult decât în perioada similară a anului precedent.

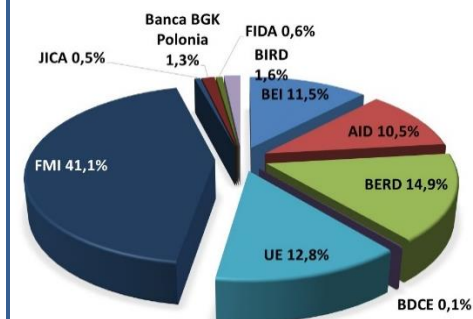
Surse de finanțare externă

La capitolul intrări de împrumuturi de stat externe, pe parcursul anului 2024, au avut loc intrări de împrumuturi de stat externe în sumă totală de 1 003,7 mil. dolari SUA (echivalentul a 18 117,7 mil. lei), ceea ce reprezintă o creștere cu 55,4 mil. dolari SUA față de perioada similară a anului precedent.

În componența intrărilor de împrumuturi de stat externe pe tipuri de creditori, volumul cel mai mare îl deține FMI cu 321,5 mil. dolari SUA (sau 32,0%), BERD cu 295,6 mil. dolari SUA (sau 29,5%) Uniunea Europeană – 101,9 mil. dolari SUA (sau 10,1%), BEI – 59,3 mil. dolari SUA (sau 5,9%), Guvernul Canadei – 56,3 mil. dolari SUA (sau 5,6%) și AID, IBRD, AFD, FIDA, Banca BGK Polonia, JICA, BDCE, ultimile deținând ponderi minoritare în structura debursărilor de împrumuturi.

Debursări privind împrumuturile de stat externe, pe creditori, pe parcursul anilor 2022, 2023 și 2024

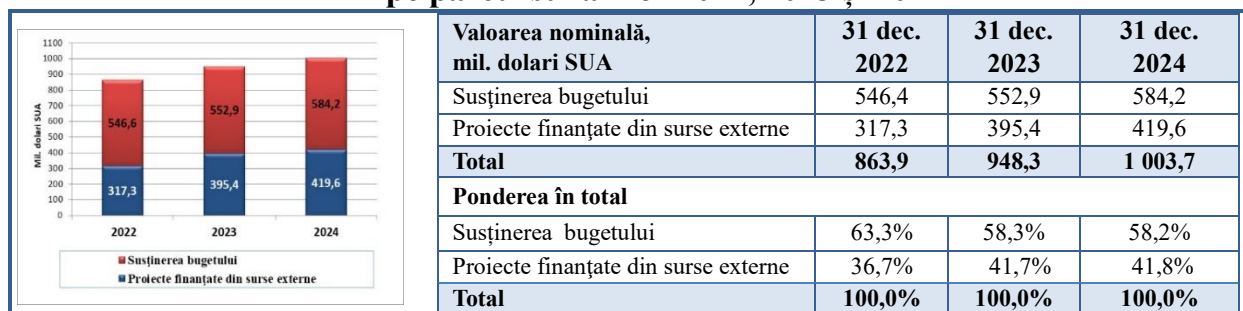
	31 dec. 2022		31 dec. 2023		31 dec. 2024	
	Mil. dolari SUA	%	Mil. dolari SUA	%	Mil. dolari SUA	%
FMI	250,4	29,0%	217,8	23,0%	321,5	32,0
BERD	237,3	27,5%	309,5	32,6%	295,6	29,5
UE	35,8	4,1%	97,0	10,2%	101,9	10,2
BEI	46,9	5,4%	11,9	1,2%	59,3	5,9
Guvernul Canadei	-	-	-	-	56,3	5,6
AID	141,8	16,4%	46,2	4,9%	54,5	5,4
BIRD	41,2	4,8%	113,0	11,9%	53,7	5,4
AFD	79,2	9,2%	43,1	4,6%	48,6	4,8
BGK	-	-	-	-	5,4	0,5
FIDA	2,2	0,3%	5,1	0,6%	4,2	0,4
JICA	9,0	1,0%	92,2	9,7%	2,4	0,2
BDCE	-	-	12,5	1,3%	0,3	-
Guvernul Poloniei	20,0	2,3%	-	-	-	-
	863,9	100	948,3	100	1 003,7	100

În ce privește structura pe destinații, volumul total al intrărilor de împrumuturi de stat externe pe parcursul anului 2024 a fost repartizat astfel:

- 1) pentru realizarea proiectelor finanțate din surse externe – 419,6 mil. dolari SUA (echivalentul a 7 568,1 mil. lei), ceea ce reprezintă 41,8% din totalul intrărilor de împrumuturi de stat externe;
- 2) pentru susținerea bugetului de stat – 584,2 mil. dolari SUA (echivalentul a 10 549,6 mil. lei), ceea ce reprezintă 58,2% din totalul intrărilor de împrumuturi de stat externe.
- 3)

**Debursări privind împrumuturile de stat externe, pe destinații,
pe parcursul anilor 2022, 2023 și 2024**

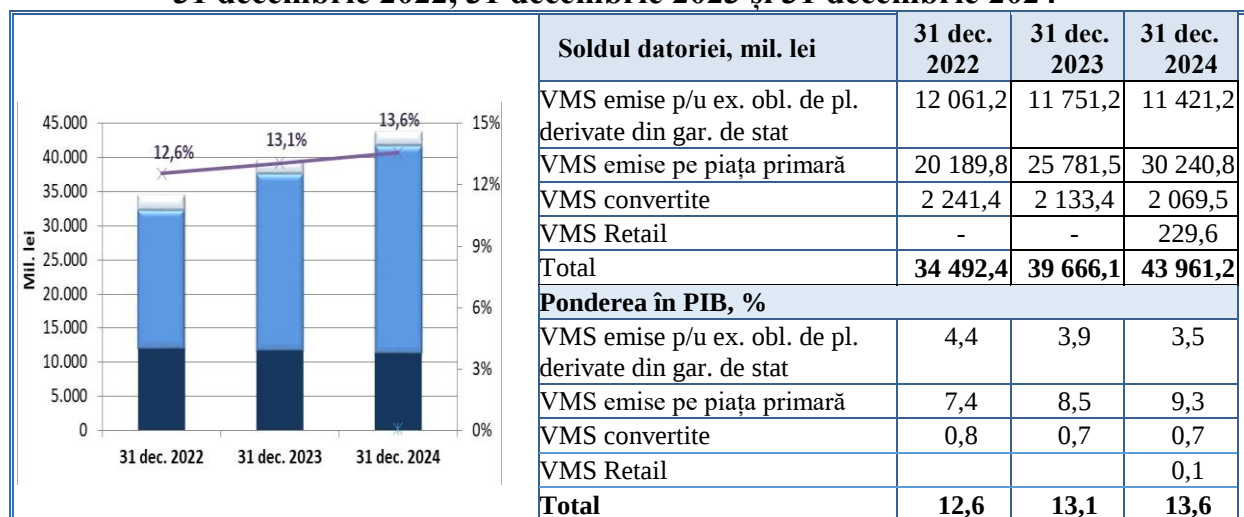
Datoria de stat internă

La situația din 31 decembrie 2024, soldul datoriei de stat interne a fost de 43 961,2 mil. lei la valoarea nominală, dintre care:

- VMS convertite 2 069,5 mil. lei (4,7%)
- VMS emise pe piața primară 30 240,8 mil. lei (68,8%)
- VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat 11 421,2 mil. lei (26,0%)
- VMS emise prin plasament direct către persoanele fizice 229,6 mil. lei (0,5%)

La preț de cumpărare, soldul datoriei de stat interne a fost de 42 789,9 mil. lei. Comparativ cu situația din 31 decembrie 2023, datoria de stat internă sa înregistrat o creștere cu 4 295,1 mil. lei la valoarea nominală sau cu 4 566,7 mil. lei la preț de cumpărare. Modificarea datoriei de stat interne s-a produs preponderent din contul majorării emisiunii VMS pe piața primară, cu 4 459,3 mil. lei la valoarea nominală sau cu 4 667,1 mil. lei la preț de cumpărare. Soldul datoriei de stat interne ca pondere în PIB a fost de 13,7%, majorându-se cu 0,5% comparativ cu situația din 31 decembrie 2023.

**Evoluția datoriei de stat interne și ponderea acesteia în PIB, la situația
31 decembrie 2022, 31 decembrie 2023 și 31 decembrie 2024**

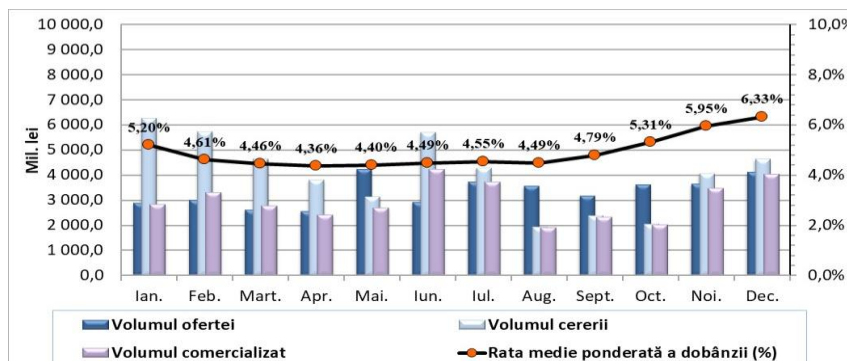

Structura datoriei de stat interne se caracterizează prin următoarele instrumente:

1) Valorile mobiliare de stat emise pe piața primară și VMS emise prin plasament direct către persoanele fizice.

Pe parcursul anului 2024, Ministerul Finanțelor a oferit pe piața primară spre vânzare valori mobiliare de stat în sumă de 40 260,0 mil. lei. Cererea la VMS a fost de 48 812,3 mil. lei, depășind oferta cu 8 602,3 mil. lei sau de aproximativ 1,2 ori. De asemenea Ministerul Finanțelor a emis direct persoanelor fizice prin intermediul platformei retail valori mobiliare de stat în sumă de 229,6 mil. lei.

Totalul licitațiilor de comercializare a VMS pe piața primară, în perioada Ian.-Dec. 2024, (mil. lei)

Ca rezultat al operațiunilor desfășurate pe piața primară, au fost comercializate VMS în valoare nominală de 39 120,1 mil. lei, cu 1 248,3 mil. lei mai mult comparativ cu volumul VMS comercializat în aceeași perioadă a anului 2023. Totodată, în perioada de referință, au fost răscumpărate VMS ajunse la scadență în valoare nominală de 34 495,1 mil. lei.

Pe piața primară au fost emise 8 tipuri de VMS:

- a) Bonuri de trezorerie cu maturitatea de 91 de zile (2,4%);
- b) Bonuri de trezorerie cu maturitatea de 182 de zile (41,1%);

- c) Bonuri de trezorerie cu maturitatea de 364 de zile (54,8%);
- d) Obligațiuni de stat cu maturitatea de 2 ani (0,6%);
- e) Obligațiuni de stat cu maturitatea de 3 ani (0,4%);
- f) Obligațiuni de stat cu maturitatea de 5 ani (0,4%);
- g) Obligațiuni de stat cu maturitatea de 7 ani (0,1%);
- h) Obligațiuni de stat cu maturitatea de 10 ani (0,3%).

În trimestrul III al anului 2024, a fost implementat Sistemul Informațional „Programul de vânzare directă a valorilor mobiliare de stat persoanelor fizice”. În cadrul primei subscrierii, prin intermediul platformei au fost plasate obligațiuni de stat cu dobândă fixă de 6,0% cu o maturitate de 2 ani. Volumul indicativ al emisiunii a fost de 50,0 mil. lei. În perioada subscrierii, desfășurată între 16-25 septembrie 2024, au fost înregistrate 815 tranzacții de către 613 investitori. Suma totală subscrisă a fost de 78,7 mil. lei, cererea depășind oferta cu 57,4%, evidențiind un interes sporit din partea investitorilor.

În perioada 6-15 decembrie a avut loc subscrierea pentru cea de-a doua emisiune. Au fost plasate, prin intermediul platformei electronice, obligațiuni de stat cu două opțiuni de maturități. Astfel, 104,5 mil. lei au fost investiți în VMS cu maturitatea de 1 an și dobânda de 6,85% și 46,3 mil. lei în VMS cu maturitatea de 2 ani și dobânda de 7%. Volumul indicativ al emisiunii: 50,0 mil. lei. Totalul subscris de investitori: 150,9 mil. lei. Analiza rezultatelor a arătat o preferință mai mare din partea investitorilor pentru obligațiunile de stat cu dobândă fixă pe termen de 1 an. Numărul total de investitori care au participat a ajuns la 774 persoane.

Acest rezultat reflectă un interes sporit din partea investitorilor pentru acest tip de instrument financiar.

Structura VMS comercializate pe piața primară, pe parcursul anilor 2023 și 2024, (%)

Ponderea majoritară în VMS comercializate pe piața primară în perioada de referință o dețin bonurile de trezorerie cu scadența 364 zile (54,8%), urmate de bonurile de trezorerie cu scadența 182 zile (41,1%) și cele cu scadența de 91 zile (2,4%).

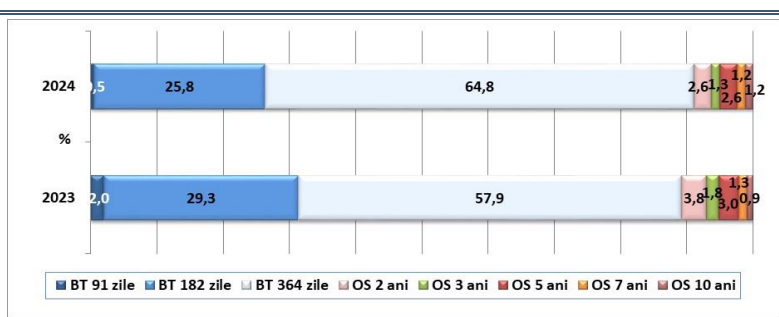
Pe parcursul anului 2024 volumul comercializat al obligațiunilor de stat cu dobândă fixă pe termen de 2, 3, 5 și 10 ani, precum și al obligațiunilor de stat cu dobândă fixă și flotantă pe termen de 7 ani, a fost de 609,7 mil. lei (1,7% din volumul total comercializat). Comparativ cu perioada similară a anului 2023, volumul comercializat al obligațiunilor de stat s-a micșorat cu 634,9 mil. lei.

Volumul VMS procurat de investitorii non-bancari a crescut cu 263,9 mil. lei comparativ cu perioada similară a anului 2023, înregistrând 8 020,5 mil. lei la valoarea nominală. Ponderea acestora în volumul total comercializat a fost de 22,4 la sută. Cu toate acestea, băncile comerciale continuă să fie principalii investitori în VMS, cu o pondere de 77,6% din totalul VMS procurate.

Pe parcursul anului 2024, pe piața VMS au activat 9 dealeri primari. Din volumul total de VMS adjudecate, 75,6% (27 048,0 mil. lei) au fost procurate de către dealerii primari în nume și din cont propriu.

Printre cele mai active bănci – dealeri primari care au procurat VMS pe piața primară pe parcursul perioadei de referință se numără băncile sistемice: BC „Victoriabank” S.A., BC „Moldova – Agroindbank” S.A., „FinComBank” S.A., BC „Moldindconbank” S.A.

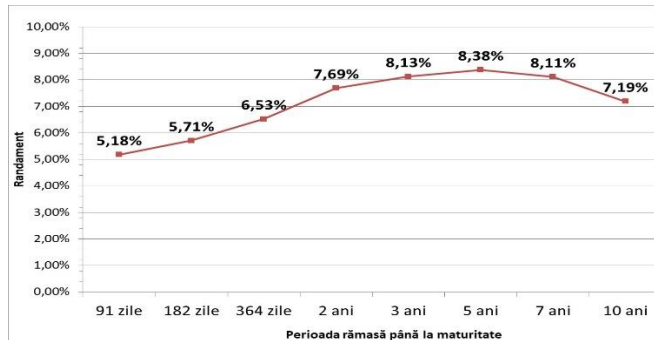
Structura VMS emise pe piața internă aflate în circulație, la situația de 31 decembrie 2023 și 31 decembrie 2024, (%)

Volumul VMS emise pe piața primară și aflate în circulație la situația din 31 decembrie 2024 a fost de 30 240,8 mil. lei la valoarea nominală. Ponderea majoritară în VMS aflate în circulație este deținută de bonurile de trezorerie cu scadența de 364 zile (64,8%), urmată de bonurile de trezorerie cu scadența de 182 zile (25,8%) și obligațiunile de stat cu maturitatea de 2 ani (2,6%). Comparativ cu situația de la sfârșitul anului 2023, obligațiunile de stat în circulație cu maturitatea de 2, 3, 5, 7 și ani s-au redus cu 1,2; 0,5; 0,4; și, respectiv, 0,1 p.p., obligațiunile de stat în circulație cu maturitatea de 10 ani au înregistrat o creștere cu 0,3 p.p., bonurile de trezorerie cu scadența de 364 zile au crescut cu 6,9 p.p., iar cele de 91 și 182 zile s-au micșorat respectiv cu 1,5 și 3,5 p.p. Scadența medie ponderată anuală a VMS emise la 31 decembrie 2024 s-a majorat cu două zile comparativ cu situația de la începutul anului, ajungând la 306 zile.

Reieșind din volumul VMS emise pe piața primară și aflat în circulație la situația din 31 decembrie 2024, precum și utilizând datele primare extrase din SI DMFAS și Bloomberg, a fost construită curba randamentelor pentru portofoliul de valori mobiliare de stat emise pe piața primară în baza cotațiilor afișate de dealerii primari. În momentul în care nivelul de lichiditate al pieței secundare a VMS din Republica Moldova va crește, curba va fi construită în baza randamentului/prețului de tranzacționare de facto, ceea ce va îmbunătăți gradul de precizie al rezultatelor obținute.

**Curba randamentelor
pentru portofoliul de valori mobiliare de
stat aflate în circulație pe piața primară
la situația din 31 decembrie 2024**

Este important de menționat că curba randamentelor reprezintă o curbă descendentă, ceea ce indică faptul că randamentele pe termen scurt sunt mai mari decât randamentele pe termen lung. Această tendință se explică, inclusiv, prin faptul că investitorii anticipează o diminuare a ratei de rentabilitate a valorilor mobiliare de stat.

În anul 2024, sub influența condițiilor pieței, Ministerul Finanțelor a majorat ușor ratele dobânzilor, menținând însă o abordare flexibilă și echilibrată, în concordanță cu obiectivele managementului datoriei de stat.

Astfel, în perioada de referință, ratele maximale ale dobânzii propuse de investitori pentru VMS au variat de la 5,70% până la 8,19%. Cu toate acestea, Ministerul Finanțelor nu a acceptat toate ofertele investitorilor, ceea ce a permis menținerea unui nivel optim al ratelor dobânzii la VMS.

Ca rezultat, rata nominală medie ponderată a dobânzii la VMS comercializate la situația din 31 decembrie 2024 a fost de 4,96%, în descreștere cu 3,66 p.p. față de anul 2023.

2) Valorile mobiliare de stat convertite

În componența datoriei de stat interne, la începutul anului 2024 VMS convertite au însumat 2 133,4 mil. lei la valoarea nominală sau 5,4% din total.

Pe parcursul anului 2024, au fost reemise VMS convertite în sumă totală de 3 128,1 mil.lei și au fost răscumpărate VMS convertite în sumă totală de 3 192,0 mil. lei la valoarea nominală. Totodată, reemisiunea VMS convertite a fost efectuată pe termen de 91 zile.

Rata medie ponderată a dobânzii pentru VMS convertite răscumpărate pe parcursul anului 2024 a fost de 4,31%, iar rata medie ponderată a dobânzii pentru VMS convertite reemise în această perioadă a fost de 2,14%.

La situația din 31 decembrie 2024, soldul VMS convertite a fost de 2 069,5 mil. lei la valoarea nominală sau 4,7% din datoria de stat internă.

3) Valorile mobiliare de stat emise pentru unele scopuri stabilite de lege

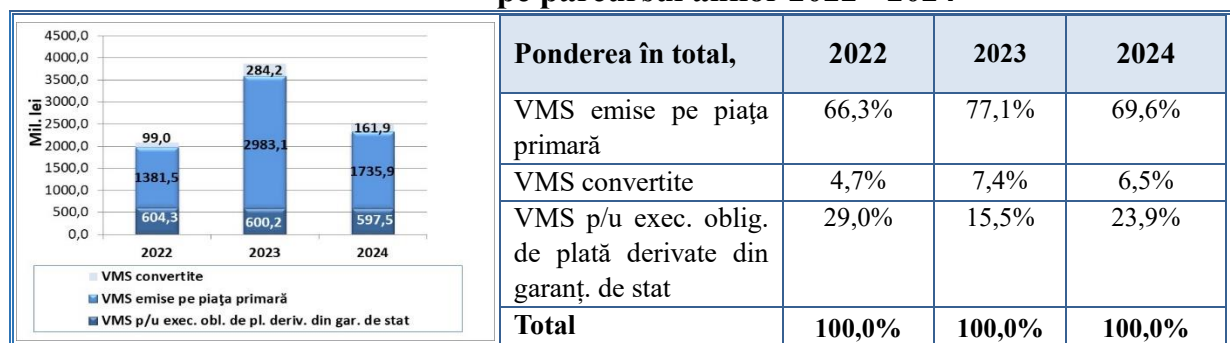
În structura datoriei de stat interne, la începutul anului 2024, VMS emise pentru anumite scopuri stabilite prin lege au însumat 11 751,2 mil. lei sau 29,6% din soldul datoriei de stat interne.

Conform graficului de răscumpărare a Obligațiunilor de stat emise în vederea executării obligațiilor Ministerul Finanțelor derivate din garanțiile de stat, la 4 octombrie 2024 au fost răscumpărate Obligațiunile de stat cu termenul de circulație 7 ani în sumă de 330,0 mil. lei.. Astfel, la situația din 31 decembrie 2024, soldul acestor VMS a fost de 11 451,2 mil. lei sau 26,0% din soldul datoriei de stat interne.

Serviciul datoriei de stat interne

Pentru serviciul datoriei de stat interne, pe parcursul anului 2024, au fost utilizate mijloace bănești în sumă de 2 495,3 mil. lei. Comparativ cu perioada similară a anului 2023, cheltuielile pentru serviciul datoriei de stat interne sunt mai mici cu aproximativ 1 372,2 mil. lei.

Evoluția și structura cheltuielilor pentru serviciul datoriei de stat interne, pe parcursul anilor 2022 - 2024

Din suma totală a cheltuielilor pentru serviciul datoriei de stat interne au fost utilizate:

- 1 735,9 mil. lei pentru plata dobânzii și cupoanelor la VMS emise pe piața primară (69,6%);
- 161,9 mil. lei pentru plata dobânzii la VMS convertite (6,5%);
- 597,5 mil. lei pentru plata dobânzii la VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat (23,9%).

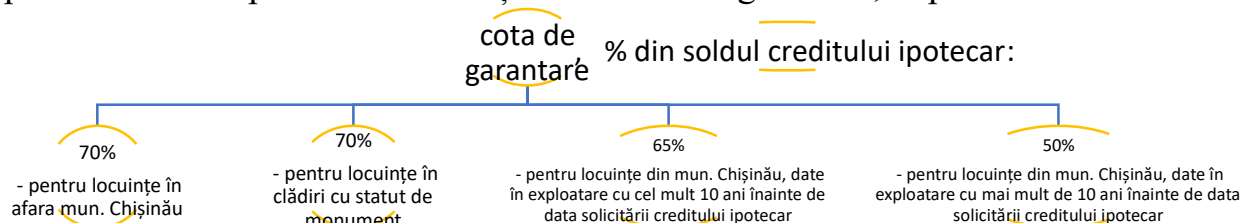
Pe parcursul anului 2024, Ministerul Finanțelor a monitorizat constant situația pe piața primară a VMS, asigurând comercializarea acestora doar la rate ale dobânzii acceptabile.

Garanțiile de stat

În conformitate cu Legea nr.293/2017 privind unele măsuri în vederea implementării Programului de stat „Prima casă” și Hotărârea Guvernului

nr.202/2018 cu privire la aprobarea Regulamentului de implementare a Programului de stat „Prima casă”, în anul 2024 continuă implementarea acestui program, care are ca scop facilitarea accesului persoanelor fizice la achiziția unei locuințe prin contractarea de credite garantate parțial de stat. Acest program este implementat prin intermediul I.P. Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului, care este delegată să emită garanții în numele și pe contul statului, în favoarea băncilor care acordă credite persoanelor fizice pentru procurarea unei locuințe. Aceste garanții sunt emise în limita plafoanelor aprobate anual în legea bugetului de stat.

La data de 31 iulie 2024, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr. 218/2024 pentru modificarea unor acte normative (cunoscută sub denumirea de „Prima casă Plus”). Această lege aduce modificări semnificative la Legea nr. 293/2017, inclusiv (i) majorarea valorii maxime a locuințelor procurate prin Program de la 1,0 mil. lei până la 2,5 mil. lei, (ii) majorarea termenului de rambursare a creditului de la 25 de ani la 30 de ani, (iii) introducerea posibilității de schimbare a băncii creditoare prin refinanțarea creditului, (iv) acordarea posibilității de aplicare repetată la Program, (v) modificarea cotei de garantare, de către stat, a creditului ipotecar destinat procurării locuinței în cadrul Programului, după cum urmează:

Conform Legii bugetului de stat pentru anul 2024 nr. 418/2023, soldul garanțiilor de stat interne nu va depăși 2 500,0 mil. lei. Astfel, la situația din 31 decembrie 2024, soldul creditelor garantate (acordate în cadrul Programului de la lansarea acestuia) a fost de 2 462,6 mil. lei (98,5% din plafon) sau cu 780,1 mil. lei mai mult comparativ cu începutul anului 2024.

Pe parcursul anului 2024, băncile comerciale - BC „Moldova-Agroindbank” S.A., BC „Moldindconbank” S.A., BC „Victoriabank” S.A., BC „OTP Bank” S.A., BC „Energbank” S.A. și BC „Eximbank” S.A. - au fost acordat noi credite garantate de către stat în valoare totală de 182,9 mil. lei în cadrul Programului. Din suma totală a creditelor acordate în anul 2024 în cadrul Programului, în perioada septembrie – decembrie 2024, după lansarea Programului „Prima casă Plus”, băncile comerciale au acordat credite garantate de către stat în valoare totală de 906,8 mil. lei (sau 94,2%), dintre care după cota de garantare: 70%- 156,4 mil. lei, 65%- 381,6 mil. lei și 50% - 368,8 mil. lei. Prin urmare, se atestă că modificările operate la legislația aferentă, au impulsionat procesul de acordare a creditelor garantate parțial de stat.

Creanțele

În vederea executării prevederilor Legii nr. 190/2011 privind unele măsuri suplimentare de asigurare a stabilității financiare, la 25 octombrie 2011 Ministerul Finanțelor a emis obligațiuni de stat în sumă de 428,5 mil. lei în scop de preluare a creanței „Banca de Economii” S.A. față de BC „Investprivatbank” S.A. în proces de lichidare. Totodată, în rezultatul emiterii obligațiunilor de stat, în temeiul Legii nr. 235/2016 privind emisiunea obligațiunilor de stat în vederea executării de către Ministerul Finanțelor a obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat nr. 807 din 17 noiembrie 2014 și nr.101 din 1 aprilie 2015, în vederea executării obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat acordate Băncii Naționale a Moldovei pentru garantarea creditelor de urgență, Ministerul Finanțelor a subrogat Banca Națională a Moldovei în raporturile legate de creanță față de „Banca de Economii” S.A., BC „Banca Socială” S.A. și BC „Unibank” S.A., în valoare totală de 13 341,2 mil. lei.

Prin urmare, pe parcursul anului 2024, în vederea stingerii creanțelor nominalizate, băncile comerciale în proces de lichidare au transferat la bugetul de stat, din valorificarea activelor proprii, mijloace bănești în valoare totală de 29,0 mil. lei, dintre care:

- „Banca de Economii” S.A. – 9,0 mil.lei
- BC „Banca Socială” S.A. – 17,0 mil. lei;
- BC „Unibank” S.A. – 3,0 mil. lei;
- BC „Investprivatbank” S.A. nu au efectuat transferuri în bugetul de stat în perioada de raportare.

Astfel, la situația din 31 decembrie 2024, datoria băncilor în proces de lichidare față de Ministerul Finanțelor a fost de 11 611,4 mil. lei, dintre care:

- BC „Investprivatbank” S.A. – 350,6 mil. lei;
- „Banca de Economii” S.A. – 7 667,0 mil. lei;
- BC „Banca Socială” S.A. – 1 790,0 mil. lei;
- BC „Unibank” S.A. – 1 803,8 mil. lei.

La situația din 31 decembrie 2024, datoria debitorilor garantați față de Ministerul Finanțelor formată în urma executării garanțiilor de stat pentru împrumuturi a fost de 75,8 mil. lei, dintre care pentru împrumuturile externe – 72,7 mil. lei și pentru împrumuturile interne - 3,1 mil. lei. Corespunzător, din suma totală a datoriei debitorilor garantați pentru împrumuturile interne, 0,7 mil. lei reprezintă mijloacele dezafectate de la bugetul de stat în urma onorării garanției de stat în cadrul Programului de stat „Prima casă” și 2,4 mil. lei reprezintă datoria S.A. „Flamingo-96” din mun. Bălți în proces de insolabilitate prin lichidare, pentru dobânda și penalitatea calculată, pentru dezafectarea mijloacelor bugetare. Fiind în proces de lichidare, această companie nu poate să își onoreze obligațiile de plată față de Ministrul Finanțelor.

Riscurile asociate datoriei de stat la situația din 31 decembrie 2024

Principalele tipuri de riscuri asociate costului datoriei de stat a Republicii Moldova sunt:

- 1) Riscul valutar;
- 2) Riscul de refinanțare;
- 3) Riscul ratei de dobândă.

Pe lângă cele menționate mai sus, se atestă și *riscul operațional*, care acționează indirect asupra datoriei de stat.

1) Riscul valutar

Este identificat prin indicatorii:

a) Ponderea datoriei de stat externe în totalul datoriei de stat

Riscul valutar este una dintre principalele categorii de riscuri asociate portofoliului datoriei de stat, având un impact semnificativ atât asupra costului, cât și asupra soldului datoriei. La situația din 31 decembrie 2024, 63,8% din portofoliul datoriei de stat era format din datoria de stat externă, care este expusă în totalitate riscului valutar, fiind denominată în valută străină. Ponderea datoriei de stat externe s-a majorat cu 1,9 p.p. comparativ cu situația de la sfârșitul anului 2023. Această majorare ridică vulnerabilitatea portofoliului datoriei de stat la fluctuațiile cursului de schimb și, implicit, la creșterea costurilor asociate deservirii datoriei de stat externe.

Structura datoriei de stat pe componente, la situația din 31 decembrie 2022, 31 decembrie 2023, 31 decembrie 2024

Ponderea în total	31 decembrie 2022	31 decembrie 2023	31 decembrie 2024
Datoria de stat internă	36,4%	38,1%	36,2%
Datoria de stat externă	63,6%	61,9%	63,8%

b) Structura datoriei de stat pe valute

Structura datoriei de stat pe valute, cu descompunerea coșului valutar DST, evidențiază vulnerabilitatea portofoliului datoriei de stat față de Euro și dolarul SUA, subliniind necesitatea monitorizării constante a cursului de schimb al acestor valute. Ponderea datoriei de stat denominată în euro și dolari SUA reprezintă aproximativ 53,4% din portofoliul datoriei de stat. În consecință, o creștere semnificativă a ratei de schimb a leului față de aceste valute străine ar expune portofoliul datoriei de stat unui risc valutar major, generând o povară suplimentară pentru deservirea datoriei de stat externe.

**Structura datoriei de stat pe valute, la situația din
31 decembrie 2022, 31 decembrie 2023 și 31 decembrie 2024**

Inclusiv DST				Cu descompunerea DST			
	31 dec. 2022	31 dec. 2023	31 dec. 2024		31 dec. 2022	31 dec. 2023	31 dec. 2024
Pondere în total				Pondere în total			
MDL	36,4%	38,1%	36,2%	MDL	36,4%	38,1%	36,2%
DST	32,2%	29,3%	28,9%	EUR	39,2%	38,5%	40,1%
EUR	29,6%	29,5%	31,5%	USD	14,7%	13,3%	13,3%
USD	0,8%	0,7%	0,5%	JPY	3,5%	4,5%	3,9%
JPY	1,0%	2,4%	2,0%	CNY	3,8%	3,4%	3,3%
GBP	0,001%	-	-	GBP	2,4%	2,2%	2,3%
CAD	-	-	0,9%	CAD	-	-	0,9
	100,0%	100,0%	100,0%		100,0%	100,0%	100,0%

Analizând impactul evoluției cursului de schimb al monedei naționale asupra soldului datoriei de stat la situația din 31 decembrie 2024 față de finele anului 2023, se constată o creștere a soldului datoriei de stat cu 0,7 la sută, ca urmare a fluctuației ratelor de schimb a monedei naționale față de valutele străine în care este denominată datoria de stat externă. Luând în considerare ponderea fiecărei valute în totalul datoriei de stat odată cu descompunerea DST, deprecierea leului față de dolarul SUA a avut cel mai mare impact asupra modificării soldului datoriei de stat. Această depreciere a contribuit la majorarea soldului datoriei de stat, evidențiind importanța gestionării eficiente a riscului valutar pentru a minimiza efectele adverse ale fluctuațiilor cursului de schimb asupra datoriei de stat externe.

2) Riscul de refinanțare

Riscul de refinanțare este identificat prin indicatorii:

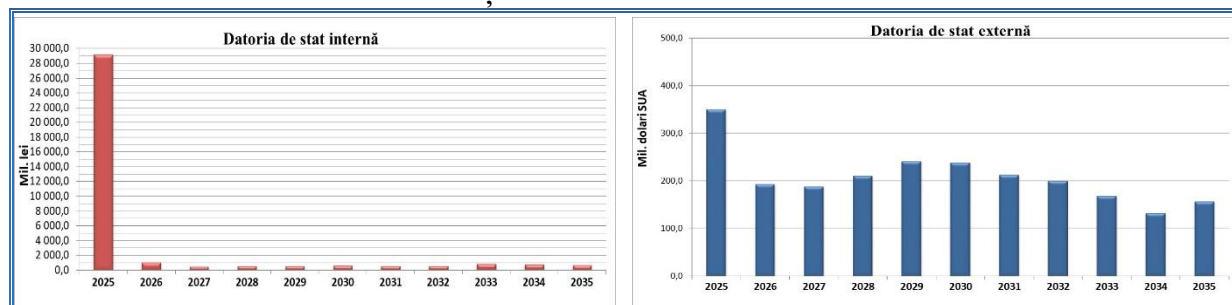
a) Profilul rambursării datoriei de stat interne și externe

Notă: Profilul rambursării datoriei de stat interne nu include datoria Guvernului față de BNM (VMS convertite), cu excepția sumelor prevăzute spre rambursare incluse în Legea bugetului de stat pe anul respectiv, deoarece aceasta este reperfectată anual în baza unui Acord între Ministerul Finanțelor și BNM, astfel comportând un nivel redus al riscului de refinanțare. Profilul de rambursare a datoriei de stat externe nu include instrumentul alocarea DST, întrucât acesta reprezintă o datorie purtătoare de dobândă sub forma activelor de rezervă alocate de către FMI membrilor săi, care nu prevede rambursarea sumei principale și nu va fi refinanțată.

Luând în considerație estimările pentru profilul de răscumpărare a datoriei de stat interne în anii ce urmează, se evidențiază vârful de plată în anul 2025, ceea ce denotă faptul că datoria de stat internă este în continuare preponderent pe termen scurt. Totodată, în luna octombrie 2024 urmau a fi rambursate VMS în sumă totală de 330,0 mil. lei, conform Legii nr. 235/2016 privind emisiunea obligațiunilor de stat în vederea executării de către Ministerul Finanțelor a obligațiunilor de plată derivate din garanțiile de stat nr. 807/2014 și nr. 101/2015. Segmentul de datorie de stat internă pe termen scurt, ce urmează a fi refinanțat în fiecare an prin noi emisiuni

de VMS, reprezintă un risc semnificativ pentru bugetul de stat, în contextul unor eventuale majorări ale ratelor de dobândă pe piața internă.

Proгноza rambursării datoriei de stat interne (mil. lei) și a datoriei de stat externe (mil. dolari SUA) care ajunge la scadență în decurs de 10 ani, conform situației din 31 decembrie 2024

În ce privește datoria de stat externă, se observă o distribuție relativ omogenă a plăților, ceea ce indică un risc de refinanțare redus. Această situație este favorizată de structura de rambursare a împrumuturilor externe, care include perioade de grație și scadențe lungi. Aceste caracteristici contribuie la menținerea unui risc de refinanțare redus, sprijinind astfel stabilitatea financiară și asigurând o gestionare eficientă a datoriei de stat externe.

b) Perioada medie de maturitate (ATM) și datoria scadentă într-un an

**Indicatorii riscului de refinanțare, la situația din
31 decembrie 2022, 31 decembrie 2023 și 31 decembrie 2024**

	Datoria de stat internă			Datoria de stat externă			Total datoria de stat		
	31 dec. 2022	31 dec. 2023	31 dec. 2024	31 dec. 2022	31 dec. 2023	31 dec. 2024	31 dec. 2022	31 dec. 2023	31 dec. 2024
Perioada medie de maturitate (ATM), ani	4,4	3,7	3,1	8,0	8,5	8,2	6,6	6,6	6,3
Datoria scadentă în decurs de 1 an, %	61,0 %	63,2 %	70,9 %	8,8 %	9,5 %	10,4 %	27,8 %	30,0 %	32,3 %

Indicatorii sus-menționați susțin concluziile formulate în baza profilului de rambursare al datoriei de stat interne. Astfel, la situația din 31 decembrie 2024, 70,9% din datoria de stat internă urmează să ajungă la scadență în decurs de un an, ca urmare a creșterii volumului de VMS emise pe termen scurt. În acest sens, se remarcă o creștere ponderii datoriei de stat interne scadente în decurs de un an cu 7,7 p.p. comparativ cu sfârșitul anului 2023, iar perioada medie de maturitate a acesteia s-a micșorat cu 0,6 ani în comparație cu aceeași perioadă a anului precedent.

În ceea ce privește datoria de stat externă, structura acesteia, caracterizată prin instrumente pe termen lung, se încadrează în limite sigure, contribuind la reducerea

riscului de refinanțare. Astfel, 32,3% din datoria de stat totală urmează să ajungă la scadență în decurs de un an, indicând un risc de refinanțare moderat.

3) Riscul ratei de dobândă

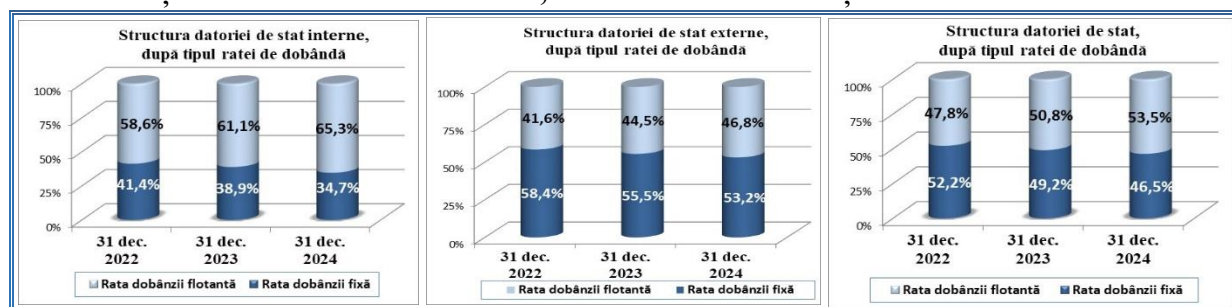
Este identificat prin indicatorii:

a) Structura datoriei de stat după tipul ratei de dobândă

Notă: În contextul analizei riscului ratei de dobândă, datoria de stat internă cu maturitatea de până la un an și purtătoare de rată a dobânzii fixă¹⁵ va fi atribuită la categoria datoriei cu rata dobânzii flotantă, deoarece din cauza maturității reduse aceasta va fi refinanțată în fiecare an la condiții noi de piață, fiind supusă riscului ratei de dobândă.

Spre deosebire de profilul rambursării datoriei de stat interne și externe, la calcularea indicatorilor riscului ratei de dobândă se ia în considerare tot portofoliul datoriei de stat, care include atât datoria Guvernului față de BNM (VMS convertite), cât și alocarea DST, acestea fiind supuse riscului ratei de dobândă.

Structura datoriei de stat interne și externe, după tipul ratei de dobândă, la situația din 31 decembrie 2022, 31 decembrie 2023 și 31 decembrie 2024

La situația din 31 decembrie 2024, în conformitate cu Nota expusă mai sus, se observă un trend ascendent al datoriei de stat interne cu rată flotantă a dobânzii, aceasta reprezentând 65,3% din totalul datoriei de stat interne, cu 4,2 p.p. mai mult față de situația de la sfârșitul anului 2023 și cu 6,7 p.p. comparativ cu perioada similară a anului precedent. Această creștere se explică prin ponderea majoritară a bonurilor de trezorerie în circulație, care, deși se emit la o rată fixă a dobânzii, prezintă o expunere semnificativă față de fluctuația ratelor de dobândă datorită maturității reduse la care se emit. Astfel, la situația din 31 decembrie 2024, instrumentele cu rata fixă a dobânzii și termen de circulație mai mare de un an sunt: obligațiunile de stat cu maturitatea de 1, 2, 3, 5, 7 și 10 ani, VMS pentru executarea de către Ministerul Finanțelor a obligațiunilor de plată derivate din garanțiile de stat și VMS convertite în portofoliul BNM cu maturitatea de 2 ani.

Analizând structura datoriei de stat externe pe tipuri de rată a dobânzii, se constată o creștere a ponderii datoriei de stat externe cu rată flotantă. Astfel, la situația din 31 decembrie 2024, datoria de stat externă cu rată dobânzii flotantă a reprezentat 46,8% din totalul datoriei de stat externe, sau cu 2,3 p.p. mai mult comparativ cu sfârșitul anului 2023.

¹⁵ VMS cu maturitatea de 91 zile, 182 zile și 364 zile.

În ceea ce privește datoria de stat în ansamblu, ponderea datoriei cu rată dobânzii flotantă este de 53,5%, reflectând o majorare cu 2,7 p.p. comparativ cu sfârșitul anului 2023. Ponderea relativ ridicată a datoriei cu rată dobânzii flotantă în portofoliul datoriei de stat se datorează preponderanței datoriei de stat interne, care, din cauza instrumentelor cu maturitatea de până la un an, prezintă un risc al ratei de dobândă și un risc de refinanțare pronunțat.

b) Perioada medie de refixare (ATR) și datoria ce urmează a fi refixată într-un an

Indicatorul perioada medie de refixare este considerat mai sigur cu cât deține o valoare mai mare, la fel ca și indicatorul riscului de refinanțare – perioada medie de maturitate.

**Indicatorii riscului ratei de dobândă, la situația din
31 decembrie 2022, 31 decembrie 2023 și 31 decembrie 2024**

	Datoria de stat internă			Datoria de stat externă			Total datoria de stat		
	31 dec. 2022	31 dec. 2023	31 dec. 2024	31 dec. 2022	31 dec. 2023	31 dec. 2024	31 dec. 2022	31 dec. 2023	31 dec. 2024
Perioada medie de refixare (ATR), ani	4,4	3,7	3,1	5,9	5,5	5,1	5,3	4,8	4,4
Datoria cu rata dobânzii ce urmează a fi refixată în decurs de 1 an, %	61,8 %	63,4 %	70,9 %	43,8 %	46,6 %	49,0 %	50,3 %	53,0 %	56,9 %

Datoria de stat internă este expusă în cea mai mare măsură riscului ratei de dobândă, deoarece la situația din 31 decembrie 2024, 70,9% din datoria de stat internă urmează a fi refixată la rate noi de dobândă în decurs de un an. Astfel, o creștere a ratelor de dobândă pe piața internă ar afecta direct costurile aferente datoriei de stat interne. În cazul datoriei de stat externe, ratele de dobândă sunt refixate, în medie, în decurs de 5,1 ani, diminuându-se cu 0,4 ani comparativ cu sfârșitul anului 2023.

În ceea ce privește datoria de stat în ansamblu, deși perioada de refixare a întregului portofoliu este de 4,4 ani, 56,9 la sută din acesta urmează a fi refixat la rate noi de dobândă în decurs de un an. Acest fapt evidențiază expunerea portofoliului datoriei de stat față de riscul ratei de dobândă.

c) Durata Macaulay¹⁶ pentru VMS emise pe piața primară aflate în circulație la situația din 31 decembrie 2024

Durata Macaulay este o variabilă metrică a volatilității prețurilor. Aceasta ne arată cu cât se majorează sau se diminuează valoarea portofoliului dacă se modifică ratele dobânzii (sensibilitatea prețului VMS) și poate fi considerată o măsură a

¹⁶ Pentru calcularea indicatorilor durata Macaulay, durata modificată și convexitatea au fost utilizate datele primare extrase din SI DMFAS și Bloomberg (cotațiile afișate de dealerii primari).

riscului ratei dobânzii. Ca regulă generală, pentru fiecare modificare de 1,0% a ratelor dobânzii (majorare sau diminuare), valoarea de piață a portofoliului se va schimba cu aproximativ 1,0% în direcția opusă, pentru fiecare an de durată. Durata portofoliului VMS emise pe piața primară a constituit 0,57 ani la situația din 31 decembrie 2024. Astfel, la o eventuală majorare/diminuare cu 1,0% a ratei dobânzii, valoarea de piață a portofoliului se va diminua/majora cu aproximativ 0,57% ($1,0\% \times 0,57 \text{ ani}$)¹⁷.

d) Durata modificată pentru VMS emise pe piața primară aflate în circulație la situația din 31 decembrie 2024

Durata modificată este considerată o continuare a duratei Macaulay, indicând o măsură mai precisă a sensibilității prețurilor. Astfel, la situația din 31 decembrie 2024, durata modificată a portofoliului este de 0,54 ani, ceea ce indică că pentru fiecare modificare de 1,0% a randamentului (majorare sau diminuare), valoarea de piață a portofoliului se va schimba cu aproximativ 0,54% ($1,0\% \times 0,54 \text{ ani}$).

e) Convexitatea este o măsură a gradului de curbura a relației preț – randament. Cu cât această relație manifestă o curbura mai accentuată, cu atât convexitatea este mai mare.

Din punct de vedere matematic, convexitatea se calculează ca derivata de ordinul doi a funcției dependente, care arată relația dintre valoarea de piață a portofoliului și randament.

Astfel, rezultatul convexității portofoliului de 0,52 ne arată că odată cu creșterea/micșorarea randamentului cu 1,0%, valoarea de piață a portofoliului se va diminua/majora aproximativ cu 0,52% ($1,0\% \times 0,52$).

Combinând rezultatele duratei modificate și convexității, se obține o estimare mai precisă a modificării valorii de piață a portofoliului în funcție de modificarea randamentului. Astfel, la creșterea randamentului cu un punct procentual valoarea de piață a portofoliului se reduce cu 165,8 mil. lei sau cu 0,6%, ajungând la 29 420,1 mil. lei.

Comparativ cu anul finele anului 2023 valoarea de piață a portofoliului s-a majorat cu 4 351,1 mil. lei, aceasta fiind cauzată în mare parte de majorarea volumului de emisiune a valorilor mobiliare de stat.

4) Riscul operațional

Riscul operațional se referă la aspecte precum sistemele informaționale și procedurile de ținere a evidenței datoriei sectorului public, garanțiilor de stat și recreditării de stat, procesare a datelor, raportare, păstrare etc.

¹⁷ Valoare de piață reprezintă valoarea portofoliului reieșind din prețul de piață al VMS calculat în baza cotațiilor VMS la situația din 06 ianuarie 2025 aceasta constituind 29 578,8 mil. lei.

Pe parcursul anului 2024, a fost elaborat Planul și Raportul de gestionare a riscului operațional și de continuitate a activităților aferente managementului datoriei de stat pentru anul 2024. Documentul stabilește principalele măsuri de reacție la riscurile operaționale, urmărindu-se în același timp diminuarea probabilității de apariție ulterioară a acestora.

Un aspect important al riscului operațional ține și de sistemul informațional de management al datoriei și analiză financiară (DMFAS), precum și de înregistrarea și menținerea cu acuratețe a datelor. În acest sens, procedurile de validare a sistemului informațional sunt efectuate cu regularitate, în conformitate cu Calendarul de validare, asigurând înlăturarea erorilor depistate.

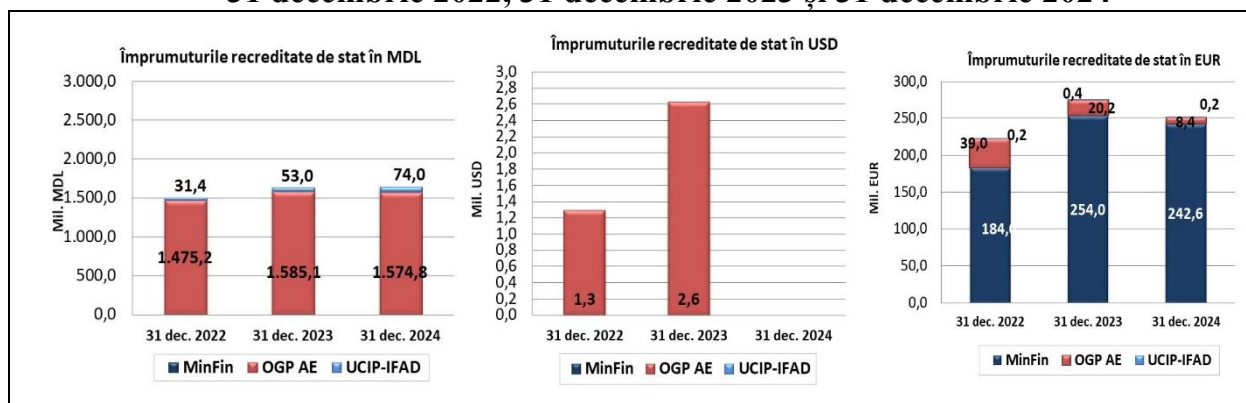
Pentru a fortifica procesul de raportare a datelor privind datoria sectorului public și pentru a garanta veridicitatea acestora, responsabilii de gestionarea datoriei de stat monitorizează și verifică constant calitatea informației primite de la entitățile sectorului public, utilizând mai multe surse pentru confirmarea acestora.

Recreditarea de stat

Recreditarea de stat se efectuează prin intermediul Ministerului Finanțelor (MinFin), Oficiului de Gestionare a Programelor de Asistență Externă (OGP AE) și Unității Consolidate pentru Implementarea Programelor Fondului Internațional pentru Dezvoltarea Agricolă (UCIP-IFAD).

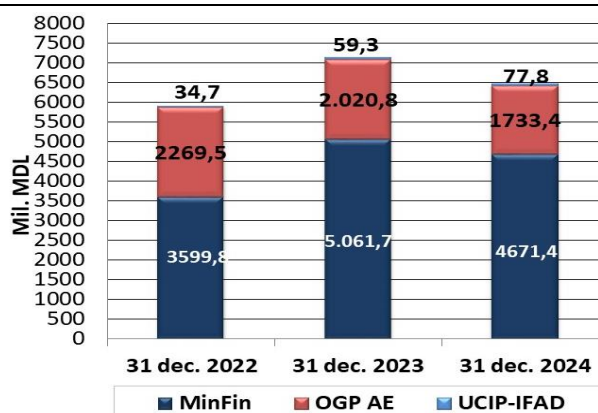
Pe parcursul anului 2024, din contul liniilor de creditare și a mijloacelor circulante acumulate (din rambursarea sumelor principale, dobânzilor aferente de către băncile, organizațiile de creditare nebankare (OCN) și asociațiile de economii și împrumut (AEÎ) participante la recreditarea de stat) pentru realizarea proiectelor finanțate din surse externe au fost recreditate împrumuturi către agenți economici, autorități publice locale și băncile, organizațiile de creditare nebankare, asociațiile de economii și împrumut participante la recreditarea de stat în valoare de 1 648,8 mil. lei și 251,2 mil. euro (echivalent a cca 6 482,6 mil. lei), inclusiv: din resurse recreditate din mijloacele circulante acumulate – 1 396,1 mil. lei și 1,3 mil. euro (echivalent a cca 1 420,6 mil. lei) sau 21,9% din suma totală recreditată.

Împrumuturile recreditate de stat pe creditori, la situația din 31 decembrie 2022, 31 decembrie 2023 și 31 decembrie 2024

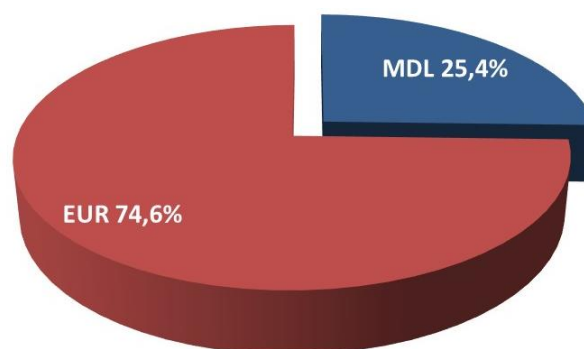
În perioada de analiză, se atestă un trend descendent aferent valorii mijloacelor financiare îndreptate spre recreditare în scopul implementării proiectelor finanțate din surse externe în dolari SUA și euro și un trend ascendent în moneda națională.

Împrumuturile recreditate de stat, recalculat în moneda națională la data tranzacției, pe parcursul anilor 2022, 2023 și 2024 (mil. lei)

Pe parcursul 2024, s-a înregistrat o descreștere a mijloacelor financiare îndreptate spre recreditarea de stat în comparație cu anul 2023, determinată de o cerere mai mică de recreditare din partea beneficiarilor. Comparativ cu anul 2022 volumul împrumuturilor recreditate a fost în creștere.

Structura împrumuturilor recreditate de stat, pe valute, pe parcursul anului 2024 (%)

În perioada de referință, poziția dominantă în structura împrumuturilor recreditate de stat pe valute este ocupată de moneda euro cu 74,6%, urmată de moneda națională cu 25,4%.

Sumele recreditate pe parcursul primelor nouă luni ale anului 2024 se prezintă după cum urmează:

1) prin intermediul Ministerului Finanțelor – 242,6 mil. euro (echivalent a cca 4 671,4 mil. lei), inclusiv:

- Proiectul de dezvoltare a Sistemului Electroenergetic (Î.S. „Moldelectrica”) – 6,4 mil. euro;

- Proiectul securitatea furnizării gazelor (S.A. „Energocom”) – 222,7 mil. euro;

- Cel de-al doilea Proiect de îmbunătățire a eficienței sistemului de alimentare centralizată cu energie termică, finanțat de Banca Mondială (S.A. „Termoelectrica) – 5,6 mil. euro;

- Proiectul de achiziție a locomotivelor și restructurarea infrastructurii feroviare (Î.S. „Calea Ferată din Moldova”) – 7,9 mil. euro.

2) prin intermediul Oficiului de Gestionare a Programelor de Asistență Externă – 1 574,8 mil. lei și 8,4 mil. euro (echivalent a cca 1 733,4 mil. lei), dintre care:

➤ resurse recreditate direct din împrumuturile externe – 135,7 mil. lei și 5,8 mil. euro, inclusiv:

- Proiectul „Livada Moldovei” – 178,76 mil. lei și 7,1 mil. euro;

➤ resurse recreditate din mijloacele OGP AE circulante acumulate – 1 396,07 mil. lei și 1,27 mil. euro, inclusiv:

- Proiectul de Finanțare Rurală și Dezvoltare a Întreprinderilor Mici (FIDA I) – 121,34 mil. lei;

- Proiectul de Revitalizare a Agriculturii (FIDA II, PRA) – 71,49 mil. lei;

- Proiectul de Dezvoltare a Afacerilor Rurale (FIDA III, PDAR) – 35,87 mil. lei și 0,06 mil. euro;

- Proiectul de Servicii Financiare Rurale și Marketing (FIDA IV) – 33,15 mil. lei;

- Proiectul de Servicii Financiare Rurale și Dezvoltarea Businessului Agricol (FIDA V) – 74,19 mil. lei;

- Programul Rural de Reziliență Economică-Climatică Incluzivă (FIDA VI) – 95,58 mil. lei;

- Proiectul de Reziliență Rurală (FIDA VII, PRR) – 35,75 mil. lei;

- Proiectul de Investiții și Servicii Rurale, faza I (RISP I) – 101,2 mil. lei;

- Proiectul de Investiții și Servicii Rurale, faza II (RISP II) – 171,15 mil. lei;

- Proiectul Kreditanstalt fur Wiederaufbau (KFW) – 13,16 mil. lei și 0,06 mil. euro;

- Proiectul de Ameliorare a Competitivității (PAC 1) – 69,61 mil. lei;

- Proiectul de Ameliorare a Competitivității, faza 2 (PAC 2) – 155,82 mil. lei;

- Proiectul Livada Moldovei – 252,73 mil. lei și 1,15 mil. euro;

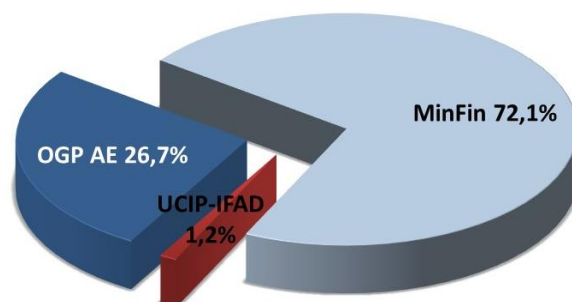
- Proiectul COVID-19 răspuns de urgență și suport ÎMMM – 165,03 mil. lei.

3) prin intermediul Unității Consolidate pentru Implementarea Programelor Fondului Internațional pentru Dezvoltarea Agricolă (resurse recreditate direct din împrumuturile externe) – 74,02 mil. lei și 0,2 mil. euro (echivalent a cca 77,8 mil. lei), din care:

- Proiectul de Reziliență Rurală (FIDA VII, PRR) – 12,58 mil. lei;

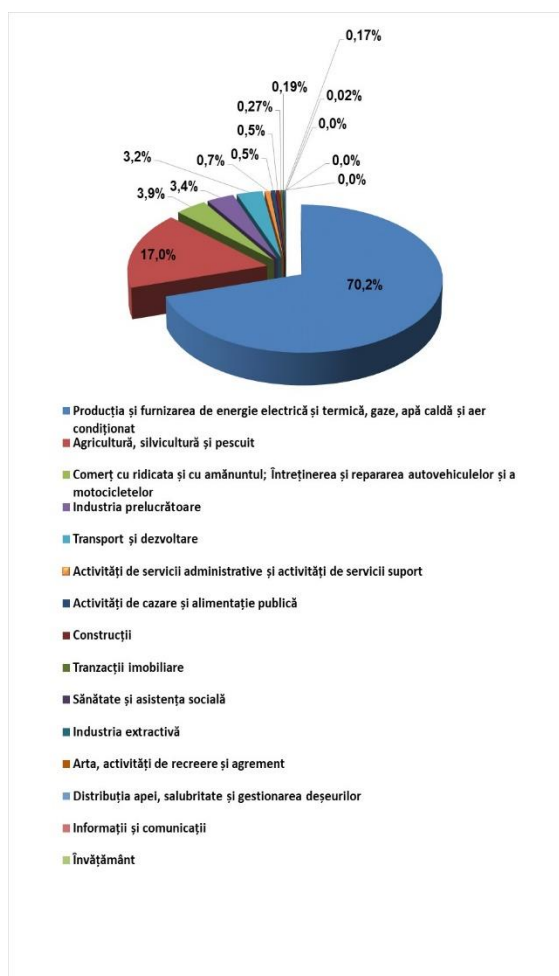
- Proiectul Îmbunătățirea capacităților pentru transformarea zonei rurale (FIDA VIII) –61,44mil. lei și 0,2 mil. euro.

Structura recreditării împrumuturilor de stat între instituțiile participante, pe parcursul primelor nouă luni ale anului 2024 (%)

În perioada de referință, cota majoritară de recreditare de stat îi revine Ministerului Finanțelor cu cota de 72,1%, urmată de Oficiului de Gestionare a Programelor de Asistență Externă (26,7%) și Unitatea Consolidată pentru Implementarea Programelor FIDA cu 1,2%.

Structura recreditării împrumuturilor de stat sub aspectul activităților economice pe parcursul anului 2024

Activitățile economice	mil. lei
Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	4 551,1
Agricultură, silvicultură și pescuit	1 100,2
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; Întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor	251,3
Industria prelucrătoare	219,4
Transport și dezvoltare	208,4
Activități de servicii administrative și activități de servicii suport	42,6
Activități de cazare și alimentație publică	35,3
Construcții	31,0
Tranzacții imobiliare	17,7
Sănătate și asistență socială	12,5
Industria extractivă	10,9
Arta, activități de recreere și de agrement	1,0
Distribuția apei, salubritate și gestionarea deșeurilor	0,6
Informații și comunicare	0,5
Învățământ	0,1
TOTAL:	6 482,6

În structura mijloacelor financiare recreditate de stat, pe parcursul anului 2024, sub aspectul activităților economice, ponderea majoritară a fost deținută de sectorul producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat cu 70,2%, urmată de agricultură, silvicultură și pescuit cu 17,0%, cota cea mai mică revinând învățământului - 0,002%.

În perioada de analiză, agenții economici, autoritățile publice locale și băncile, organizațiile de creditare nebancare, asociațiile de economii și împrumut participante la recreditarea de stat au rambursat suma principală, dobânda și alte plăți aferente în valoare totală de 1 750,6 mil. lei, 5,5 mil. dolari SUA, 151,7 mil. euro și 0,9 mil. yeni japonezi (echivalent a cca 4 739,1 mil. lei). Astfel:

1) pe împrumuturile recreditate prin intermediul Ministerului Finanțelor au fost rambursate – 2,4 mil. lei, 3,8 mil. dolari SUA, 126,4 mil. euro și 0,9 mil. yeni japonezi.

2) pe împrumuturile recreditate prin intermediul Oficiului de Gestionare a Programelor de Asistență Externă au fost rambursate – 1 691,5 mil. lei, 1,7 mil. dolari SUA și 25,0 mil. euro, din care:

- a) resurse recreditate direct din împrumuturi externe – 222,8 mil. lei, 0,2 mil. dolari SUA și 12,9 mil. euro;
- b) resurse recreditate din mijloacele circulante acumulate – 1 468,7 mil. lei, 1,5 mil. dolari SUA și 12,1 mil. euro.

3) pe împrumuturile recreditate prin intermediul Unității Consolidate pentru Implementarea Programelor FIDA au fost rambursate – 56,7 mil. lei, 0,03 mil. dolari SUA și 0,3 mil. euro.

La situația din 31 decembrie 2024, soldul datoriilor beneficiarilor recreditați a fost de: 4 113,0 mil. lei, 18,4 mil. dolari SUA, 411,5 mil. euro și 896,9 mil. Yeni Japonezi (echivalent a 12 505,2 mil. lei). Acest sold s-a mărit cu 2 213,5 mil. lei față de sfârșitul anului 2023, ceea ce reprezintă o creștere de aproximativ 21,5%. Comparativ cu sfârșitul anului 2022 s-a majorat cu 8,7%. Astfel:

1) pe împrumuturile recreditate prin intermediul Ministerului Finanțelor – 65,0 mil. lei, 15,4 mil. dolari SUA, 352,9 mil. euro și 896,9 mil. Yeni Japonezi (echivalent a 7 271,2 mil. lei sau 58,1% din suma totală a datoriilor);

2) pe împrumuturile recreditate prin intermediul Oficiului de Gestionare a Programelor de Asistență Externă și Unității Consolidate pentru Implementarea Programelor FIDA – 4 048,0 mil. lei, 3,0 mil. dolari SUA și 58,6 mil. euro (echivalent a 5 234,0 mil. lei sau 41,9 % din suma totală a datoriilor).

La situația din 31 decembrie 2024, datoria cu termen expirat se înregistrează atât la împrumuturile recreditate prin intermediul Ministerului Finanțelor, cât și prin intermediul Oficiului de Gestionare a Programelor de Asistență Externă și se cifrează la 67,7 mil. lei, 3,1 mil. dolari SUA și 4,1 mil. euro (echivalent a 203,7 mil. lei). Aceasta reprezintă 1,6% din suma totală a datoriilor și s-a majorat cu 44,5 mil. lei

comparativ cu sfârșitul anului 2023, ceea ce constituie o creștere de aproximativ 27,95%. Totuși, comparativ cu sfârșitul anului 2022, datoria cu termen de achitare expirat s-a micșorat cu 25,5%. Astfel:

1) pe împrumuturile recreditate prin intermediul Ministerului Finanțelor – 64,1 mil. lei, 3,1 mil. dolari SUA și 3,6 mil. euro (echivalent a 191,1 mil. lei) sau 93,8% din totalul datoriei expirate. Beneficiarii recreditați care nu au executat graficele de rambursare a datoriilor sunt:

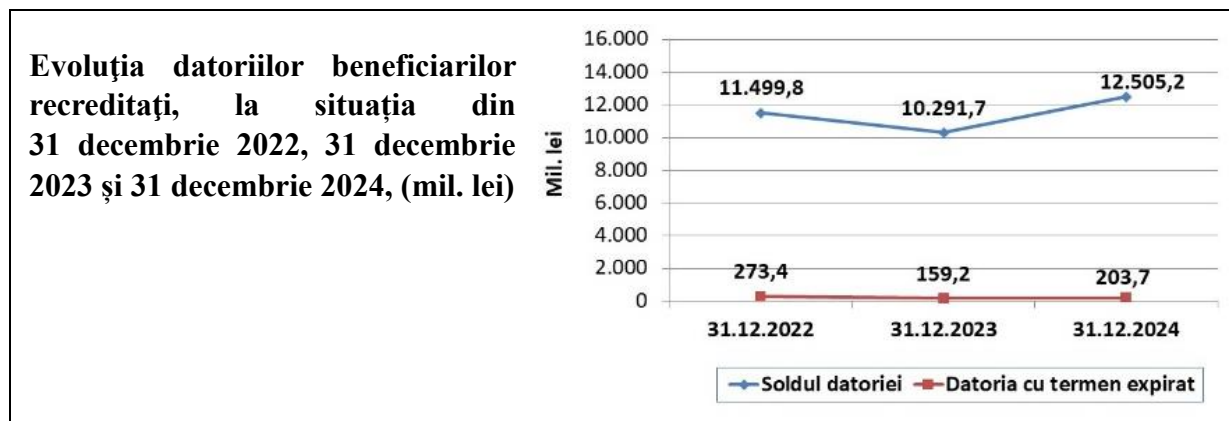
- Consiliul raional Soroca (Programul de dezvoltare a serviciilor de aprovizionare cu apă potabilă, finanțat de Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare);

- Î.S. „Calea Ferată din Moldova” (Proiectul de achiziție a locomotivelor și restructurarea infrastructurii feroviare);

- Direcția de producție Apă Canal Ștefan-Vodă (Proiectul Alimentare cu Apă și Canalizare, finanțat de către Banca Mondială);

- Întreprinderile în proces de insolabilitate și întreprinderile potențial falite.

2) pe împrumuturile recreditate și/sau monitorizate prin intermediul Oficiului de Gestionare a Programelor de Asistență Externă – 3,6 mil. lei și 0,5 mil. euro (echivalentul a 12,6 mil. lei) sau 6,2% din totalul datoriei expirate. Datoria dată a fost înregistrată la B.C. „Investprivatbank” S.A., AEÎ „Grimăncăuți” și „Univers-Vin” S.R.L. în legătură cu insolabilitatea acestora și la întreprinderea vitivinicolă recreditată în cadrul Proiectului „Filiere du Vin” („Magnolia-94” S.R.L.).

Graficul prezentat atestă că, comparativ cu situația din 31 decembrie 2023, precum și cu finele anului 2022, soldul datoriilor are o tendință ascendentă, determinată de o cerere mai mare de acordare a împrumuturilor din partea beneficiarilor recreditați (în special recreditarea S.A. „Energocom”). Soldul datoriilor cu termen de achitare expirat, la situația din 31 decembrie 2024, similar, are o evoluție ascendentă comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent, cauzată de neexecutarea graficelor de rambursare a împrumutului de către unii beneficiari recreditați. Comparativ cu finele anului 2022, însă, soldul acestor datorii are o

evoluție descendentă, în principal datorită anulării datoriilor ca rezultat al încetării procesului de insolabilitate.

Ministerul Finanțelor își îndeplinește sarcina de încasare a datoriilor expirate prin intermediul Serviciului Fiscal de Stat, aplicând măsuri de executare silită în conformitate cu legislația în vigoare, față de beneficiarii recreditării care înregistrează datorii cu termen de achitare expirat pe împrumuturile recreditate. Astfel, pe parcursul anului 2024, la bugetul de stat au fost încasate 1,8 mil. lei, ceea ce constituie 0,04% din suma totală rambursată în perioada de referință.

Analizând structura datoriilor prin prisma beneficiarilor recreditați, se constată că în perioada de referință sunt active operațiunile de recreditare față de 73 de beneficiari recreditați:

1) 29 agenți economici cu soldul datoriilor de 6 872,0 mil. lei sau 54,9% din suma totală a datoriilor, dintre care 188,9 mil. lei sunt datorii cu termen expirat (92,8% din suma totală a datoriilor expirate), dintre care:

a) 13 întreprinderi care au datorii în sumă de 6 662,7 mil. lei activează în regim ordinar. Suma datoriilor cu termen expirat constituie 63,1 mil. lei (31,0% din suma totală a datoriilor expirate);

b) 10 întreprinderi care au datorii în sumă de 124,9 mil. lei se află în proces de insolabilitate conform Legii insolabilității. Suma datoriilor cu termen expirat constituie 41,4 mil. lei (20,3% din suma totală a datoriilor expirate);

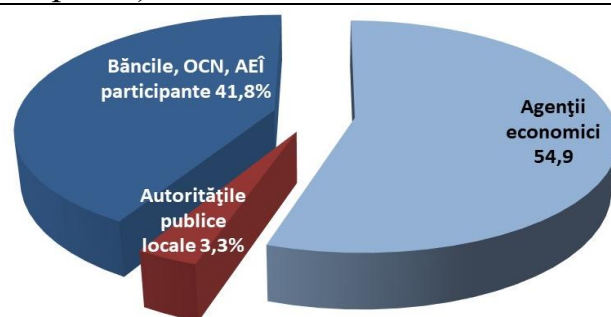
c) 4 întreprinderi care au datorii în sumă de 74,5 mil. lei sunt potențial faliți. Suma datoriilor cu termen expirat constituie 74,5 mil. lei (36,6% din suma totală a datoriilor expirate);

d) 2 întreprinderi au datorii în sumă de 9,9 mil. lei și lipsesc din Registrul de Stat al persoanelor juridice. Suma datoriilor cu termen expirat constituie 9,9 mil. lei (4,9% din suma totală a datoriilor expirate). De la agenții economici nominalizați nu este posibilitatea reală de rambursare a datoriilor cu termen expirat.

2) 27 autorități ale administrației publice locale dețin datorii în sumă de 408,1 mil. lei (3,3% din suma totală a datoriilor). Suma datoriilor cu termen expirat constituie 11,1 mil. lei (5,5% din suma totală a datoriilor expirate);

3) 17 bănci, organizații de creditare nebancare și asociații de economii și împrumut participante la recreditarea de stat înregistrează datorii în sumă de 5 225,1 mil. lei (41,8% din suma totală a datoriilor), dintre care 3,7 mil. lei sunt cu termen expirat (1,8% din suma totală a datoriilor expirate).

Structura datoriilor prin prisma beneficiarilor recreditați, la situația din 31 decembrie 2024, (%)

Conform datelor prezentate în diagramă, datoriile agenților economici reprezintă ponderea majoritară, de 54,9% din totalul datoriilor, urmate de bănci, organizații de creditare nebancare și asociații de economii și împrumut participante la recreditarea de stat cu o cota de 41,8% și autoritățile publice locale cu 3,3 la sută.

**Soldul datoriilor la împrumuturile recreditate de stat pe debitori, la situația din
31 decembrie 2024**

Nr. d/o	Beneficiarii recreditați	Numărul beneficiarilor	Soldul datoriei		Soldul datoriei cu termenul de achitare expirat	
			mil. lei	%	mil. lei	%
1.	Întreprinderile de stat	6	6 591,0	52,7	125,8	61,8
2.	Întreprinderile municipale	8	230,8	1,8	13,9	6,8
3.	Autoritățile publice locale	27	408,1	3,3	11,1	5,5
4.	Întreprinderile din sectorul privat	15	50,2	0,4	49,2	24,1
5.	Băncile, OCN, AEÎ participante	17	5 225,1	41,8	3,7	1,8
	Total	73	12 505,2	100,00	203,7	100,0

Conform datelor prezentate, cea mai mare parte a datoriilor (52,7%) se înregistrează la întreprinderile de stat bănci, urmate de organizațiile de creditare nebancare și asociațiile de economii și împrumut participante la recreditarea de stat, cu o cotă de 41,8%, la polul opus fiind întreprinderile din sectorul privat cu o cotă de 0,4%. În ceea ce privește arieratele, întreprinderile de stat înregistrează partea majoritară a acestora (61,8%), urmate de întreprinderile din sectorul privat, întreprinderile municipale, autoritățile publice locale, și băncile, organizațiile de creditare nebancare, asociațiile de economii și împrumut participante cu o cotă de 1,8%.

Analizând datoriile beneficiarilor recreditați din perspectiva domeniilor activităților economice s-au înregistrat datorii la împrumuturile recreditate după cum urmează:

- 1) agricultură, silvicultură și pescuit – 3 443,1 mil. lei sau 27,5% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;
- 2) producția și furnizarea de energie termică, gaze, apă caldă și aer condiționat – 6 056,7 mil. lei sau 48,4% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;
- 3) transport și dezvoltare – 818,0 mil. lei sau 6,5% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;
- 4) industria prelucrătoare – 663,2 mil. lei sau 5,3% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;

5) comerț cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor – 458,7 mil. lei sau 3,7% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;

6) distribuția apei, salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare – 330,7 mil. lei sau 2,6% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;

7) construcții – 292,0 mil. lei sau 2,3% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;

8) activități de servicii administrative și activități de servicii suport – 134,8 mil. lei sau 1,1% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;

9) sănătate și asistență socială – 144,1 mil. lei sau 1,2% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;

10) activități de cazare și alimentație publică – 79,6 mil. lei sau 0,6% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;

11) arta, activități de recreere și de agrement – 41,2 mil. lei sau 0,3% din suma totală a împrumuturilor recreditate;

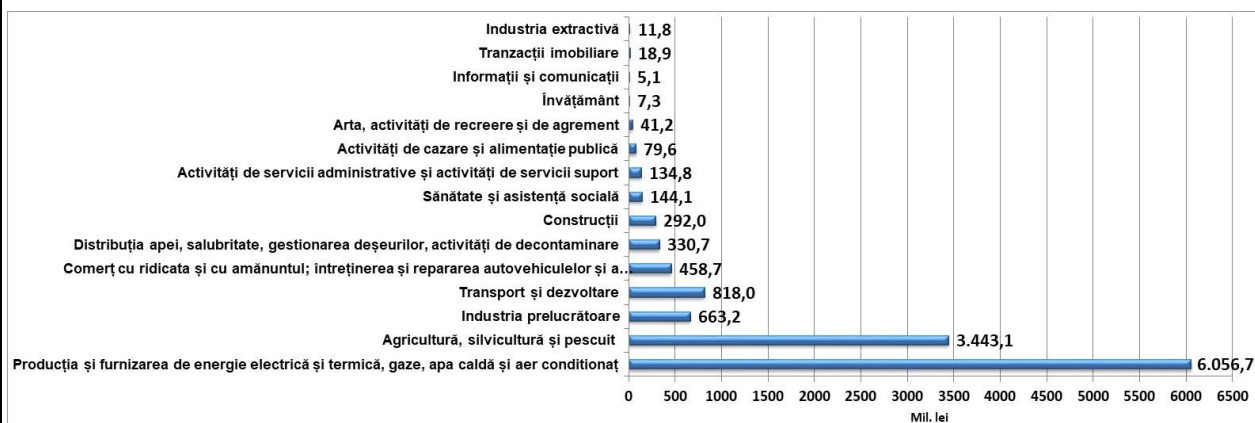
12) tranzacții imobiliare – 18,9 mil. lei sau 0,15% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;

13) învățământ – 7,3 mil. lei sau 0,06% din suma totală a împrumuturilor recreditate;

14) informații și comunicare – 5,1 mil. lei sau 0,04% din suma totală a împrumuturilor recreditate;

15) industria extractivă – 11,8 mil. lei sau 0,09% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate.

Datoriile beneficiarilor recreditați sub aspectul activităților economice, la situația din 31 decembrie 2024, (mil. lei)

Conform graficului prezentat ponderea majoritară din structura datoriilor beneficiarilor recreditați revine activității economice producția și furnizarea de energie termică, gaze, apă caldă și aer condiționat cu 48,4%, urmată de activitatea

agricultură, silvicultură și pescuit cu 27,5%, în timp ce activitățile informației și comunicației îi revine ponderea cea mai mică, de 0,1 la sută.

Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova

Direcția generală datoria sectorului public și asistență externă

Adresa poștală: MD-2005, mun. Chișinău, str. Constantin Tănase, 7

www.mf.gov.md, tel.(022) 26-27-26

Raportul privind implementarea Planului de gestionare a riscului operațional și de continuitate a activităților aferente managementului datoriei de stat pentru anul 2024

Denumirea riscului operațional	Reacții de răspuns ale colaboratorilor DGDSPAE
1. Resurse umane	
1.1. Absența persoanei cheie	-Au fost delegate sarcinile/atribuțiile către alți colaboratori ai direcției pe tematica respectivă; -Au fost coordonate în prealabil activitățile asigurându-se prezența persoanei – cheie în momentele de importanță majoră pentru activitatea direcției; -În cazurile în care se cunoștea în prealabil perioada absenței persoanei-cheie, aceasta a asigurat exercitarea în prealabil a sarcinilor și atribuțiilor care îi revin conform fișei postului; -A fost suplinat numărul de persoane instruite pe tematici relevante activității direcției.
1.2. Erori comise de către persoanele responsabile	-A fost verificată informația și comparate rezultatele din mai multe surse; -A fost aplicat principiului celor patru ochi/verificarea informațiilor elaborate de minim două persoane; -Evidența tranzacțiilor VMS a fost ținută în paralel în S.I.DMFAS, Acces și Excel, ceea ce a permis verificarea și prezentarea unei informații veridice.
1.3. Abilități insuficiente ale personalului implicat	-În situația capacităților analitice limitate, pe parcursul anului 2024 s-a pus accentul pe autoinstruire a personalului în format online la cursurile oferite de Banca Mondială, FMI, JVI, MCDF și delegarea la cursurile offline.
1.4. Fluxul personalului DGDSPAE	-Instruirea personalului și delegarea temporară a responsabilităților către alți colaboratori a permis să fie diminuat impactul fluxului de personal din cadrul subdiviziunii.
1.5. Fluxul personalului - cheie din cadrul IP CTIF	-Pe parcursul anului s-a asigurat colaborarea, precum și informarea IP CTIF de importanța asigurării continuității procesului de funcționare a SI DMFAS.
2. Nerespectarea prevederilor legale	

2.1. Executarea atribuțiilor în mod fraudulos, corupt și necinstit	-Întru exercitarea a atribuțiilor de serviciu colaboratorii DGDSPAE au avut obligația să respecte cu strictețe prevederile legale și să se conformeze Codului de etică și Conduită pentru angajații Direcției și membrii comisiilor care au tangență cu domeniul datoriei sectorului public.
2.2. Risc de buget de timp	-Colaboratorii DGDSPAE s-au ghidat de principiul prioritizării activităților; -Informația a fost verificată prin contrapunere cu alte surse, inclusiv pe verticală, documentele elaborate fiind coordonate și cu alte subdiviziuni ale ministerului/instituției care au tangență cu subiectul abordat; -A fost folosit pe deplin sistemului informațional “E-managementul documentelor și petițiilor”, care a permis reducerea considerabilă a timpului de avizare și promovare a proiectelor de acte normative.
2.3. Nerespectarea prevederilor contractului/acordului de împrumut	-Au fost monitorizate permanent acțiunile aferente programului de suport bugetar, cât și urmărită îndeplinirea condiționalităților prevăzute de program; -Au fost monitorizate condiționalitățile necesare pentru efectuarea debursărilor; -Au fost examinate continuu contractele de împrumut, cât și monitorizate amendamentele existente; -A fost efectuată analiza financiară a companiilor și evaluarea gajului; -Au fost verificate cu strictețe datele de plată scadente conform contractelor de împrumut pentru a evita întârzierile de plăți și achitări de penalități.
3. Infrastructură și tehnologii informaționale	
3.1. Defecțiuni tehnice ale utilajului de lucru (inclusiv viruși)	-În cazul defecțiunii sistemelor DMFAS și TREZ 2, au fost delegate atribuțiile către IP CTIF. Astfel, pe parcursul anului 2024, IP CTIF a asigurat suportul necesar, funcționalitatea și gestionarea rețelei de calculatoare în vederea desfășurării proceselor critice activității DGDSPAE.

3.2. Incapacitatea sistemului informațional existent (DMFAS) de a generaliza și furniza informația necesară corect și în termen;	- A fost efectuată cu regularitate validarea sistemului informațional DMFAS în conformitate cu Calendarul de validare al datelor existente; -A fost au fost delegate atribuțiile către IP CTIF, asigurându-se totodată înlăturarea erorilor depistate.
3.3. Tergiversarea de către experții UNCTAD a procedurilor soluționare a erorilor depistate în SI DMFAS	- Pe parcursul anului 2024 au fost depistate probleme la elaborarea prognozelor privind deservirea datoriei, acestea fiind ajustate manual de către utilizator.
3.4. Echipament de lucru insuficient	-Au fost efectuate cu regularitate actele de verificare pe două direcții: pe de o parte cu creditorii externi, pe de altă parte cu unitățile de implementare, cu contrapunerea datelor prezentate de aceștia; -Au fost monitorizate cu regularitate extrasele de cont și zilele de odihnă/sărbătoare a băncilor intermediare cu care BNM conlucrează și prin care are loc efectuarea transferurilor către beneficiarii finali, pentru a nu admite cazuri de tergiversare a plăților.
3.5. Deconectare la rețeaua de curent electric și internet	- Au fost înregistrare sistări a curentului electric, dar a fost utilizat generatorul de energie electric, astfel încât activitățile să nu fie sistate; - Sistarea accesului la internet nu a avut loc, ceea ce a permis desfășurarea activității în mod normal; - Nu a fost sistat accesul la terminalul Bloomberg, ceea ce a permis evaluarea a unui criteriu calitativ al activității derulate de dealerii primari.
4. Subdiviziuni și autorități implicate în proces	

4.1. Prognoze defectuoase ale indicatorilor macroeconomici, care stau la baza estimărilor cadrului bugetar pe termen mediu	-La necesitate, documentele au fost actualizate în concordanță cu ultimele prognoze ale indicatorilor macroeconomici care erau în vigoare în momentul elaborării acestora.
4.2. Prezentarea cu întârziere a informațiilor de către factorii implicați	-Colaboratorii DGDSPAE permanent au monitorizat termenii de prezentare a informației de către factorii implicați și au asigurat încadrarea în limitele acestora prin acțiuni de informare/mobilizare despre importanța prezentării informației conforme și în termen.
4.3. Date eronate prezentate de către factorii implicați	-Datele din raportul "Informația despre creditele ipotecare acordate în cadrul Programului de stat "Prima casă" generate din SI DMFAS se verifică cu datele din informațiile respective de la băncile comerciale, și în cazul depistării unei discrepanțe, pentru precizarea situației, se contactează executorul respectiv din banca comercială; -În procesul recreditării mijloacelor financiare obținute din împrumuturi externe Î.S., acestea din urmă au prezentat setul de documente conform prevederilor HG nr. 1136/2007, care ulterior au fost coordonate.
5. Incidente când este interzis accesul în sediu ministerului	
5.1. Cutremur de pământ, incendiu, atac, explozie, proteste de amploare	- Pe parcursul anului 2024 acest risc nu s-a materializat, totodată colaboratorii DGDSPAE au respectat normele tehnice de utilizare a echipamentelor de lucru.